

PUN2000
Program upravljanja Nature 2000
2014 - 2020

LIFE11NAT/SI/880

ANALIZA CILJEV IN UKREPOV PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000

**V okviru projekta
Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji
2014–2020 – SI Natura 2000 Management**

AKCIJA A1, A2 Sektor gozdarstvo

Verzija 1.0

Naloga: ANALIZA CILJEV IN UKREPOV PROGRAMA UPRAVLJANJA
OBMOČIJ NATURA 2000
SEKTOR GOZDARSTVO

Verzija: 1.0

Projekt: OPERATIVNI PROGRAM UPRAVLJANJA Z OBMOČJI NATURA 2000 V SLOVENIJI
2014–2020 – SI NATURA 2000 MANAGEMENT
LIFE + FINANČNI INŠTRUMENT EVROPSKE SKUPNOSTI

Akronim projekta: SI NATURA 2000 MANAGEMENT

Številka projekta: LIFE11/NAT/SI/880

Projektna aktivnost: AKCIJA A1, A2

Izdelovalec: ZAVOD RS ZA VARSTVO NARAVE
Tadej Kogovšek, univ. dipl. inž. gozd.
Denis Žitnik, univ. dipl. inž. gozd.
strokovna sodelavca na projektu,

Gregor Danev, univ. dipl. inž. gozd.
koordinator projekta na ZRSVN

Sodelujoči partner: ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE

Kraj in datum izdelave: Ljubljana, 01. 04. 2013

© Dokument je izdelan v okviru projekta Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji 2014–2020 – SI Natura 2000 Management (LIFE11/NAT/SI/880) s prispevkom LIFE + finančnega inštrumenta Evropske skupnosti. Besedilo ne izraža nujno pogledov Evropske komisije.

KAZALO

1.	UVOD.....	5
2.	ANALIZA.....	8
2.1.	ZAKONODAJA.....	8
2.1.1.	Zakon o gozdovih	8
2.1.2.	Nacionalni gozdni program	8
2.1.3.	Pravilnik o varstvu gozdov	9
2.1.4.	Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo	9
2.1.5.	Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove	9
2.2.	NARAVOVARSTVENE SMERNICE ZA GOZDNOGOSPODARSKE NAČRTE	10
2.2.1.	Metodologija.....	10
2.2.3.	Naravovarstvene smernice za gozdnogospodarske načrte gozdnogospodarskih enot	11
2.2.4.	Komunikacija.....	12
2.2.5.	Ekonomska evlacija izdelave NS za GGN GGE	13
2.2.6.	Povzetek.....	14
2.3.	ANALIZA STANJA GOZDOV NA KOMPLEKSNIH OBMOČJIH NATURA 2000.	15
2.3.1.	Metodologija.....	15
2.3.2.	Podrobna analiza kazalnikov	16
a)	Ekocelice, gozdni rezervati	16
b)	Mrtva masa	18
c)	Prilagojeno gospodarjenje v varovalnih gozdovih	20
d)	Uravnoteženo razmerje razvojnih faz	22
e)	Naravna sestava drevesnih vrst	23
f)	Ohranjane mokrišča in drugih vodnih površin	26
g)	Ohranjanje grmovne in zeliščne vegetacije.....	28
h)	Ohranjanje rastišč rastlinskih vrst	31
i)	Vzpostavljanje mirnih con in zatočišč.....	32
j)	Specifičen način gospodarjenja z gozdovi	35
2.4.	FINANCIRANJE UKREPOV	37
2.4.1.	Ukrepi za izvajanje premene.....	37
2.4.2.	Biomeliorativni ukrepi.....	38
2.4.3.	Ukrepi neposredno namenjeni vsebinam Natura 2000.....	39
2.5.	POVZETEK ANALIZE KAZALNIKOV KOMPLEKSNIH OBMOČIJ NATURA 2000	41
3.	SKLEPI IN UGOTOVITVE	43

Kazalo slik

Slika 1:	Izdelava upravljaljskih con za gozdarstvo na kompleksnih območjih Natura 2000	10
Slika 2:	Izdelava upravljaljskih con za gozdarstvo na območjih Natura 2000.....	12
Slika 3:	Shema prilagojenega gozdnogospodarskega načrtovanja.....	14
Slika 4:	Delež mrtve mase na najpomembnejših območjih Natura 2000.....	19
Slika 5:	Delež mrtve mase na najpomembnejših območjih Natura 2000.....	20
Slika 6:	Starejše razvojne faze gozdov na najpomembnejših območjih Natura 2000.	23
Slika 7:	Ohranjenost gozdov na kompleksnih območjih Natura 2000.....	24
Slika 8:	Ukrepi povezani z obnovo gozdov, izvedeni na območjih Natura 2000 v obdobju 2007 -2012	25
Slika 9:	Obnova gozdov na kompleksnih območjih Natura 2000 v obdobju 2007-2012.....	25
Slika 10:	Ukrepi namenjeni mokriščem in drugim vodnim virom izvedeni na območjih Natura 2000 v obdobju 2007-2012	27
Slika 11:	Ukrepi namenjeni mokriščem in drugim vodnim virom izvedeni na kompleksnih območjih Natura 2000	27

Slika 12: Ukrepi za ohranjanje grmišč in zeliščne vegetacije na območjih Natura 2000 v obdobju 2007 - 2012..	29
Slika 13: Ukrepa za plodonosno drevje in grmovje izvedena na območjih Natura 2000 v obdobju 2007 - 2012 .	29
Slika 14: Ukrepi za ohranjanje grmišč in zeliščne vegetacije izvedeni na kompleksnih območjih Natura 2000 ...	30
Slika 15: Sajenje in vzdrževanje sadik na kompleksnih območjih Natura 2000 v obdobju 2007 - 2012	30
Slika 16: Poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti (nahajališča redkih in ogroženih rastlinskih vrst) na kompleksnih območjih Natura 2000.....	32
Slika 17: Poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti (nahajališča redkih ali ogroženih živalskih vrst, območja pomembna za ohranitev prostoživečih živali) na kompleksnih območjih Natura 2000 .	34
Slika 18: Predvideni ukrepi na območjih s poudarjeno 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti na kompleksnih območjih Natura 2000	34
Slika 19: Poudarjenost funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000.....	36
Slika 20: Financiranje vseh ukrepov na območjih Natura 2000	37
Slika 21: Financiranje ukrepov za uvajanje premene na območjih Natura 2000	37
Slika 22: Financiranje biomeliorativnih del v obdobju 2007-2012	38
Slika 23: Financiranje biomeliorativnih del v obdobju 2007-2012	39

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Izdelava naravovarstvenih smernic od leta 2007 do 2011	11
Preglednica 2: Ocena stroškov izdelave NS za GGN GGE v obdobju 2007–2012 po posameznih območnih enotah ZRSVN.....	13
Preglednica 3: Skupine varstvenih ukrepov in kazalniki stanja gozdov.....	15
Preglednica 4: Zahteve PUN2k – Ekocelice, gozdni rezervati.....	16
Preglednica 5: Območja Natura 2000, kjer se je površina rezervatov zmanjšala za več kot 1 ha	17
Preglednica 6: Območja Natura 2000, kjer so umeščene ekocelice (št. ekocelic in površina)	18
Preglednica 7: Vsebina PUN2k – mrtva masa	18
Preglednica 8: Vsebina PUN2k – Prilagojeno gospodarjenje v varovalnih gozdovih	20
Preglednica 9: Območja Natura 2000, kjer se je površina varovalnih gozdov zmanjšala za več kot 10 ha	21
Preglednica 10: Vsebina PUN2k – uravnoteženo razmerje razvojnih faz.....	22
Preglednica 11: Vsebina PUN2k – naravna sestava drevesnih vrst.....	24
Preglednica 12: Vsebina PUN2k – ohranjane mokrišč in drugih vodnih površin	26
Preglednica 13: Vsebina PUN2k – Ohranjanje gmovne in zeliščne vegetacije	28
Preglednica 14: Vsebina PUN2k – ohranjanje rastišč rastlinskih vrst	31
Preglednica 15: Vsebina PUN2k – vzpostavitev mirnih con in zatočišč.....	32
Preglednica 16: Omejitve za izvajanje del v gozdu (primerjava med varstvenimi ukrepi PUN2k in zakonodajo).	33
Preglednica 17: Poudarjenost funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000	35
Preglednica 18: Poudarjenost funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000	41

POVZETEK

Analiza Operativnega programa – programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje od 2007 do 2013 (PUN2k) za sektor gozdarstvo obsega več sklopov. Osnova dokumenta je vsebinski pregled najpomembnejših zakonskih aktov, ki omogočajo upravljanje območij Natura 2000 v gozdnem prostoru. Poudarek je namenjen Zakonu o gozdovih in podrejenim pravilnikom (Pravilnik o varstvu gozdov, Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove).

Prilagojena raba naravnih dobrin se v gozdarstvu izvaja z gozdnogospodarskimi načrti za gozdnogospodarske enote (GGN za GGE), ki vsebujejo cilje in ukrepe oziroma usmeritve za doseganje varstvenih ciljev. V analizi je natančneje predstavljen sistem izdelave naravovarstvenih smernic (NS) ter vključevanje le-teh v GGN za GGE. Izdelava NS za GGN GGE poteka v skladu z PUN2k. V obdobju 2007–2012 je bilo narejenih 74 NS za GGN GGE na podlagi upravljavskih con, ki so bile narejene na 20 kompleksnih območjih Nature 2000. Skupaj je bilo narejenih 140 NS, za kar je bilo porabljenih 20.100 delovnih ur. Tako je bilo z naravovarstvenimi usmeritvami pokritih 57,3 % gozdov na območjih Natura 2000.

Izvajanje varstvenih ukrepov iz PUN2k in konkretnih naravovarstvenih usmeritev smo poskušali ovrednotiti z analizo podatkov, ki jih v sklopu rednega dela zbira Zavod za gozdove Slovenije. Oblikovanih je 12 vsebinskih sklopov, za katere je bila narejena analiza za kompleksna območja Natura 2000. Vsebinski sklopi so namenjeni posameznim kvalifikacijskim vrstam in habitatnim tipom. V analizi je zajeto tudi financiranje ukrepov na območjih Nature 2000. Tako je bilo v obdobju 2007–2012 za ukrepe izvajanja premene porabljenih 9.650 €, za izvajanje biomeliorativnih del (vzdrževanje grmišč, pasišč in vodnih virov ter sajenje plodonosnih vrst) porabljenih 220.675 €. Za specifične ukrepe, kot so ohranjanje biotopov – sečnja, naravni razvoj biotopov, puščanje mrtve mase in postavitve gnezdilnic, je bilo porabljenih 32.428 €.

Na podlagi analize ciljev in ukrepov PUN2k in na podlagi izkušenj, pridobljenih pri izdelavi NS za GGN GGE, so podane usmeritve za izboljšanje sistema upravljanja z območji Natura 2000. V prihodnje bo treba več pozornosti nameniti izvedbeni ravni. Upravljanje z območji Natura 2000 bo treba nadgraditi z aktivnimi in plačljivimi ukrepi za izboljšanje specifičnih zahtev nekaterih kvalifikacijskih vrst oziroma habitatnih tipov.

SUMMARY

Analysis of the Operational programme - Natura 2000 management programme for the period from 2007 to 2013 (Operational programme) for the forestry sector comprises of several lots. The base paper is a substantive overview of the most important legal instruments that enable the management of Natura 2000 sites in the forest area. Emphasis is given to the Forest Act and subordinate regulations (Rules on the protection of forests, Rules on financing and co-financing the forest investments).

In the forestry sector, adapted use of natural resources is implemented through forest-management planning of forest-management plans for forest-management units, which contain objectives, measures and concrete guidelines to achieve conservation objectives. The analysis further presents the system of preparing the nature conservation guidelines and their integration into the forest-management plans of forest-management units.

The preparation of the nature conservation guidelines for forest-management plans of forest-management units is conducted in accordance with Operational programme. In the period 2007-2012 74 such nature conservation guidelines were produced based on management zones, set in 20 complex Natura 2000 sites. Spending 20,100 work hours, a total of 140 nature conservation guidelines were prepared, which covered 57.3% of the forests in Natura 2000 sites.

The evaluation of implementation of the Operational programme and of nature conservation guidelines were made through the analysis of data, which are collected by the Slovenian Forest Service within their regular assignments. 12 thematic sets were created, for which an analysis was made for complex Natura 2000 sites. Thematic sets are specifically designed for the qualifying species and habitat types.

The analysis also includes the financing of measures on Natura 2000 sites. Thus, in the period 2007–2012 for forest artificial regeneration € 9650 was spent and € 220,675 for biomeliorative works (maintenance of shrubs, feeding grounds and water resources; and planting of fruit-bearing vegetation). For specific measures, such as preservation of biotopes (logging for specific ecological needs of qualifying species and habitat types, natural development of biotopes, leaving dead wood, placing nesting structures), € 32,428 have been spent.

Based on the analysis of objectives and measures of the Operational Programme and on the experience gained in the preparation of the nature conservation guidelines for forest-management plans of forest-management units recommendations were given to improve the management of Natura 2000 sites. In the future, more attention should be paid to the implementation level. Management of Natura 2000 sites should be financially supported with measures to improve the specific requirements of certain qualifying species or habitat types.

1. UVOD

Cilj dokumenta je analiza izvajanja Programa upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007–2013 (PUN2k) za sektor gozdarstvo. PUN2k narekuje ukrep prilagojene rabe naravnih dobrin, s katerimi se dosegajo varstveni cilji na področju gozdarstva. V PUN2k je seznam načrtov rabe naravnih dobrin – planov, ki so lahko neposredno potrebni za varstvo območij Natura. Za gozdarski sektor so to gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih enot (v nadaljevanju GGN za GGE), za katere PUN2k definira podrobne varstvene cilje ter ukrepe za njihovo doseganje.

Poglavje 2 (Zakonodaja) je namenjeno analizi sektorske zakonodaje, ki predstavlja okvir za načrtovanje in izvajanje vseh potrebnih ukrepov za zagotavljanje ugodnega stanja kvalifikacijskih gozdnih habitatnih tipov in vrst, vezanih na gozdne ekosisteme.

V tretjem poglavju je analizirano delo na področju naravovarstvenih smernic za gozdnogospodarske načrte gozdnogospodarskih enot (v nadaljevanju NS za GGN GGE) v obdobju 2007–2012.

Četrto poglavje definira vsebinske sklope in kazalnike za spremljanje stanja biotske raznovrstnosti (v nadaljevanju kazalniki), ki so bili oblikovani na podlagi varstvenih ukrepov, podanih v Prilogi 4.2 – PUN2k (v nadaljevanju varstveni ukrepi) ter naravovarstvenih usmeritev iz NS za GGN GGE. Narejena je analiza zakonodaje posameznih vsebinskih sklopov ter analiza stanja kazalnikov na območjih Natura 2000.

V sklopu 4. poglavja je narejena analiza stanja kompleksnih območij Natura 2000 ter naravovarstvenih usmeritev, ki so bile podane v sklopu izdelave NS za GGN GGE. PUN2k poleg varstvenih ukrepov omogoča tudi vključevanje novih usmeritev oziroma ukrepov, ki so rezultat novih podatkov in znanj o kvalifikacijskih vrstah in HT, ki bistveno odstopajo od vsebine Priloge 4.2. Osnovna študija je narejena v Prilogi 2. V poglavju 6 pa so številčno povzeti kazalniki stanja gozdov, ki so bili narejeni na podlagi analize PUN2k in obstoječih baz ZGS.

V poglavju 5 je narejena analiza izvedbe in financiranja določenih ukrepov, ki so bodisi posredno ali neposredno (v zelo majhni meri) povezani z upravljanjem območij Natura 2000.

2. ANALIZA

2.1. ZAKONODAJA

PUN2k navaja, da je zakonodaja na področju gozdarstva okvir za načrtovanje in izvajanje vseh potrebnih ukrepov za upravljanje posebnih varstvenih območij (območij Natura 2000). Pri analizi kazalnikov biotske pestrosti so pomembne zakonske osnove, ki regulirajo posamezne vsebine. Najpomembnejši zakonski akti z vidika upravljanja območij Natura 2000 so analizirani v podpoglavjih.

2.1.1. Zakon o gozdovih

Temeljni zakon na področju gozdarstva in upravljanja z gozdnim prostorom (Uradni list RS, št. 30/1993, 67/2002, 110/2007, 6/2010) narekuje sonaravno ter večnamensko gospodarjenje z gozdovi, usklajeno z načeli varstva okolja, ohranjanja biotske raznovrstnosti in varovanja naravnih vrednot. Predpisuje gospodarjenje, ki omogoča optimalno delovanje gozdov kot ekosistema in trajno uresničevanje vseh funkcij, razdeljenih v 3 skupine: ekološke, socialne in proizvodne funkcije.

Zakon opredeljuje načrtovanje in način gospodarjenja:

- GGN mora obvezno vključevati okoljska izhodišča po predpisih, ki urejajo varstvo okolja, usmeritve za gospodarjenje z naravnimi vrednotami in usmeritve za zagotavljanje drugih funkcij gozdov. V njem se določijo tudi potrebni ukrepi za ohranitev ugodnega stanja posebnih varstvenih območij, določenih po predpisih, ki urejajo ohranjanje narave (9. člen).
- ZGS k predlogu GGN za GGO pridobi mnenje ministrstva, pristojnega za okolje, prostor in vode ter za ohranjanje narave. K GGN za GGE pa mnenje organizacije, pristojne za varstvo narave (14. člen).
- Predpisano je financiranje gozdno-okoljskih ukrepov v okviru upravljanja območij Natura 2000 (UREDBA Sveta z dne 20. septembra 2005) v okviru Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (48. člen) in proračuna RS.

2.1.2. Nacionalni gozdni program

Eden izmed ciljev Nacionalnega gozdnega programa (Uradni list RS, št.111/07) je ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov. Za to so oblikovane usmeritve:

- Z gozdovi je treba gospodariti na sonaraven in trajnostni način (ohranja oziroma pospešuje se naravna vrstna sestava rastlin in živali). Pri obnavljanju sestojev s sadnjo je treba dajati prednost rastišču prilagojenim domačim vrstam (lokalnim proveniencam).
- S primernimi usmeritvami v okviru načrtov za gospodarjenje z gozdovi in s primernim gospodarjenjem je treba ohranjati ugodno ohranitveno stanje redkih in ranljivih habitatnih tipov gozdov, vključno s habitatnimi tipi in vrstami na območjih Natura 2000, pri tem pa ohranjati:
 - a) raznolikost gozdne strukture v različnih starostnih fazah;
 - b) ustrezno količino nežive gozdne mase (odmrlo drevje);
 - c) značilno sestavo biocenoze, brez tujerodnih vrst in gensko spremenjenih organizmov;
 - d) površino kvalifikacijskih habitatnih tipov;
 - e) mrežo gozdnih rezervatov in jo tudi primerno razširiti;
 - f) izboljšati informiranje in razumevanje javnosti o pomenu biotske raznovrstnosti gozdov.

2.1.3. Pravilnik o varstvu gozdov

Načrtovanje ukrepov, ki so posledica naravovarstvenih usmeritev, obravnava Pravilnik o varstvu gozdov (Uradni list RS, št. 92/2000, 56/2006, 114/2009). S tem je omogočeno vključevanje ukrepov za ohranjanje ali izboljšanje stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov ter sooblikovanje načina gospodarjenja z gozdovi.

2.1.4. Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo

Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/2010) definira sistem vključevanja naravovarstvenih vsebin v gozdnogospodarske načrte ter s tem gospodarjenje z gozdovi, ob upoštevanju številnih funkcij, med njimi tudi funkcijo varovanja naravnih vrednot in funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti. Poleg tega pravilnik določa vključevanje posameznih vsebin, ki jih podajajo NS.

2.1.5. Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove

Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (Uradni list RS, št. 71/2004, 95/2004; 37/2005, 87/2005, 73/2008, 63/2010) omogoča izvedbo ukrepov v gozdovih, ki se financirajo ali sofinancirajo iz sredstev proračuna RS in so namenjena tudi ohranjanju biotske raznovrstnosti in varovanju naravnih vrednot. Opredeljuje dela, ki predstavljajo lastniku finančno breme, ter višino oziroma delež sofinanciranja del glede na poudarjeno stopnjo funkcije. Vključeni so tudi ključni ukrepi, ki so posledica naravovarstvenih usmeritev.

2.2.3. Naravovarstvene smernice za gozdnogospodarske načrte gozdnogospodarskih enot

Na podlagi PUN2k 2007–2013 in programa dela ZGS je bil vsako leto izdelan Projekt izdelave NS za GGN GGE. V preglednici je po posameznih letih prikazana analiza izdelave NS za GGN GGE v obdobju 2007–2012. Posebej so prikazane NS na kompleksnih območjih Natura 2000. V opombi so navedene razlike med opravljenim delom ter seznamom GGN za GGE v PUN2k.

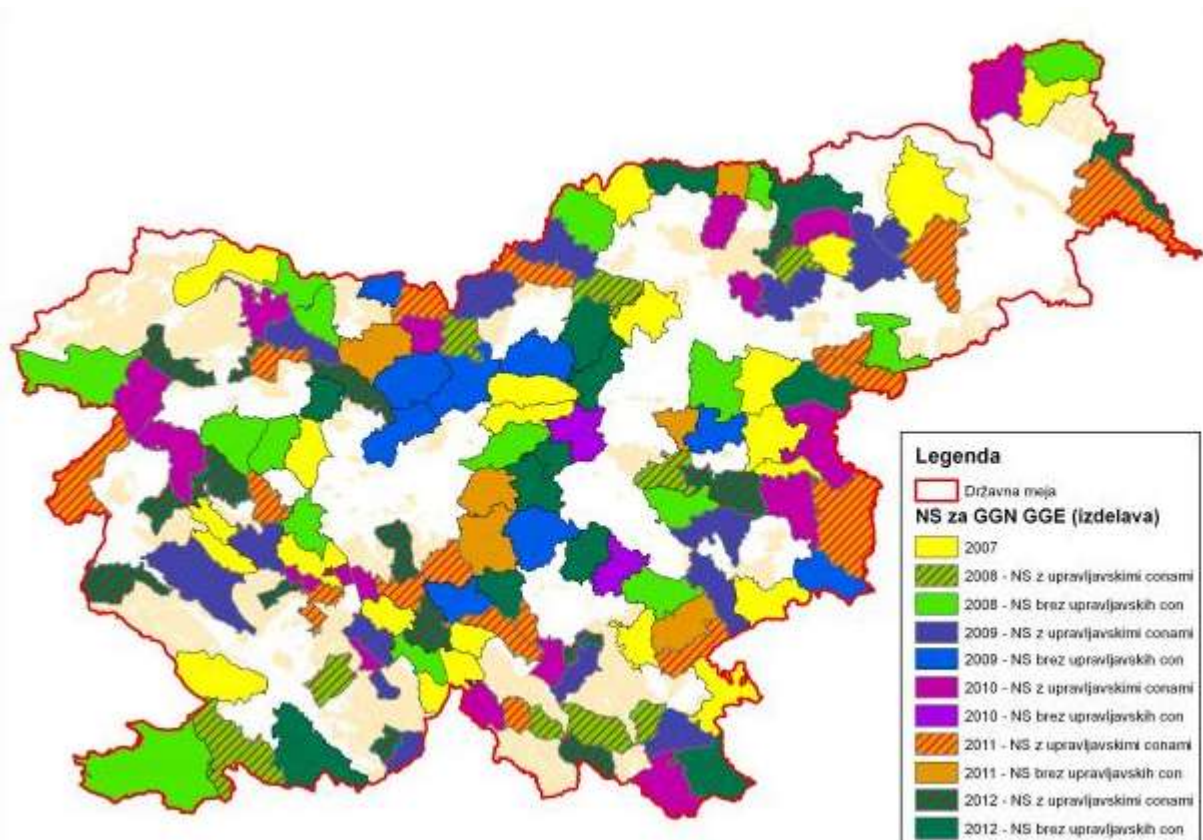
Preglednica 1: Izdelava naravovarstvenih smernic od leta 2007 do 2011

LETO	ŠT. NS	NS BREZ UPRAVLJAVSKIH CON	NS Z UPRAVLJAVSKIMI CONAMI	GGE ZAPISANI V PUN2k	OPOMBA
2007	23	23	0	22	Razlika med PUN2k in izdelanimi NS: 1 x manj kot 1 ha znotraj območja Natura 2000
2008	25	16	9	25	/
2009	24	9	15	22	Razlika med PUN2k in izdelanimi NS: 1 x sprememba GGN za GGE 1 x manj kot 1 ha znotraj območja Natura 2000 1 x napaka v PUN2k
2010	19	3	16	19	/
2011	23	6	17	21	Razlika med PUN2k in izdelanimi NS: 1 x brez območij Natura 2000 1 x napaka v PUN2k
2012	26	9	17	22	Razlika med PUN2k in izdelanimi NS: 1 x brez območij Natura 2000 3 x sprememba časovne dinamike ZGS
SKUPAJ	140	66	74	131	

V obdobju 2007–2012 je bilo izdelanih 140 NS za GGN GGE. Natančen prikaz GGN za GGE, za katere so bile izdelane NS za GGN GGE, kaže Slika 2. Tako je bilo z naravovarstvenimi usmeritvami zajetih 57,3 % gozdov na območjih Natura 2000. Seznam GGN za GGE na območjih Natura 2000, za katere so bile narejene NS, je v Prilogi 1.

V letu 2010 so bile izdelane smernice za gozdnogospodarske načrte gozdnogospodarskih območij, ki pokrivajo vse gozdove v Sloveniji. Glede na vsebino so bile smernice vključene na strateški ravni.

Cilji PUN2k v celoti izpolnjeni – izdelane so bile vse NS za GGN GGE in sprejeti vsi GGN za GGE. Izjema je le GGN za GGE Šentjernejski, za katerega je zaradi izključitve večjega rezervata ZRSVN predlagal presojo vplivov na naravo; ta GGN zaradi postopkovnih zapletov še ni bil sprejet.

Slika 2: Izdelava upravljavskih con za gozdarstvo na območjih Natura 2000.

2.2.4. Komunikacija

Pri izdelavi NS za GGN GGE se velik poudarek namenja predstavitvi naravovarstvenih vsebin in usklajevanju varstvenih usmeritev. Obsežnejše delavnice med ZGS in ZRSVN so bile organizirane v sklopu izdelave upravljavskih con za kompleksna območja Natura 2000. V tem delu so bile usklajene tako cone kot tudi podrobne varstvene usmeritve za konkretno cono. Na nekaterih delavnicah (npr. za območje Boč, Pohorje) je sodelovalo več območnih enot ZRSVN in ZGS. S tem smo poskušali poenotiti stališča in poglede na upravljanje kompleksnih območij Natura 2000.

Poleg tega so bile tudi usklajene posamezne NS za GGN GGE. Pri zahtevnih naravovarstvenih smernicah so bile organizirane usklajevalne delavnice, v sklopu katerih so se uskladile naravovarstvene vsebine; pri manj zahtevnih naravovarstvenih smernicah so bila organizirana individualna usklajevanja med pripravljavcem NS in načrtovalcem ZGS.

Po letu 2009 so bili na delavnice za GGN za GGE na zavarovanih območjih vabljeni upravljavci zavarovanih območij. Nekaterih delavnic, za katere he bil predhodno izveden monitoring kvalifikacijskih vrst ptic, so se udeležili tudi predstavniki Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije (npr. GGN za GGE Bled).

V obdobju 2007–2012 je bilo tako izvedenih preko 40 delavnic, katerih namen je bil predstaviti ekološke zahteve kvalifikacijskih vrst in obstoječe monitoringe ter uskladiti varstvene cilje in varstvene usmeritve.

Poglobljeno sodelovanje ZRSVN in ZGS se kaže tudi pri izvajanju različnih projektov. Primer dobre prakse je kompleksno območje Pohorje, kjer je ZGS najpomembnejši partner pri izvajanju LIFE +

projekta Wetman. Z odličnim poznavanjem terena in z izkušnjami s terenskega dela ima ZGS ključno vlogo pri izvedbi ukrepov na terenu.

Na območju Natura 2000 Dobrava je vsako leto organiziran monitoring srednjega detla kot krovne vrste za ugotavljanje stanja nižinskih gozdov doba. Pri izvedbi monitoringa ima pomembno vlogo ZGS (revirni gozdar, OE Brežice).

V sklopu nekaterih NS za GGN GGE so bile organizirane predstavitvene delavnice za lastnike gozdov. Takšne delavnice so se pokazale kot zelo dobrodošle na območjih, kjer je malo lastnikov, ki imajo v lasti velike površine gozdov na območju Natura 2000. V sklopu priprave NS za GGN GGE Jelovica in NS za GGN GGE Notranji Bohinj je bila organizirana predstavitev naravovarstvenih vsebin za velike lastnike gozdov.

ZRSVN sodeluje tudi na javnih obravnavah za posamezne GGN za GGE na območjih Natura 2000, predvsem tam, kjer se pričakuje večje težave pri komunikaciji z lastniki gozdov.

2.2.5. Ekonomska evlacija izdelave NS za GGN GGE

V sistemu ovrednotenja ur NS za GGN GGE je vključena izdelava upravljaljskih con za gozdarstvo, izdelava spremljajočih tabel s cilji in usmeritvami, izdelava dokumenta NS za GGN GGE, usklajevanje naravovarstvenih usmeritev z ZGS, naravovarstveno mnenje za GGN GGE in neuraden postopek (terensko usklajevanje, ogled objektov varstva narave). Vključena je organizacija dela med ZRSVN in ZGS ter analize območij Natura 2000, ki se delajo v sklopu priprave NS za GGN GGE. V obdobju 2007–2012 je bilo v ta namen na ZRSVN porabljenih 20.100 delovnih ur. Povprečna cena delovne ure na ZRSVN je 25 €. V obdobju 2007–2012 je ocena stroškov izdelave NS za GGN GGE 502.200,00 €. Za mnenja CPVO (I in II stopnja) je bilo porabljenih 12.260 €.

Preglednica 2: Ocena stroškov izdelave NS za GGN GGE v obdobju 2007–2012 po posameznih območnih enotah ZRSVN

Leto	Porabljene ure (vsota)	Stroški izdelave NS za GGN GGE (€)						Skupaj (€)
		OSR	OE LJ	OE MB	OE NG	OE NM	OE KR	
2007	2.014	1.850	15.900	13.650	6.650	8.300	4.000	50.350
2008	3.193	9.150	19.950	18.350	11.075	10.050	11.250	79.825
2009	3.816	14.475	23.300	25.825	13.600	8.400	9.800	95.400
2010	3.620	30.675	21.175	6.900	11.000	10.000	10.725	90.475
2011	3.840	18.025	17.325	26.975	10.025	14.075	9.575	96.000
2012	3.617	15.225	23.800	20.725	11.800	9.100	9.800	90.450
Vsota (€)	20.100	89.400	121.450	112.425	64.150	59.925	55.150	502.500

ZGS ni ovrednotil svojega dela v sklopu nalog, ki izhajajo iz upravljanja območij Natura 2000. Za nadaljne delo predlagamo, da se oblikuje ekipa strokovnjakov ZGS, ki se bo prednostno ukvarjala z razvojem sistema upravljanja območij Natura 2000.

2.2.6. Povzetek

Upravljanje območij Natura 2000 temelji na izdelavi in vključevanju NS v GGN za GGE. Pričakovan rezultat je integralni načrt, ki vsebuje integralne cilje in ukrepe za doseg le-teh.

Slika 3: Shema prilagojenega gozdnogospodarskega načrtovanja.

2.3. ANALIZA STANJA GOZDOV NA KOMPLEKSNIH OBMOČJIH NATURA 2000

2.3.1. Metodologija

Na podlagi analize PUN2k so bili varstveni ukrepi glede na vsebino združeni v 12 vsebinskih sklopov. Naravovarstvene usmeritve, ki so bile podane v sklopu NS za GGN GGE, v veliki meri ustrezajo tem skupinam. Skupinam so bili dodeljeni kazalniki stanja gozdov, ki jih lahko s pomočjo podatkovne baze ZGS podrobneje analiziramo. Analize so narejene za kompleksna območja Natura 2000, ki pokrivajo več kot 84 % vseh gozdov na območjih Natura 2000 in so ključna za ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in gozdnih habitatnih tipov.

V Prilogi 2 je predstavljena podrobnejša vsebina varstvenih ukrepov PUN2k na kompleksnih območjih Natura 2000 in podrobnejše analize baz ZGS.

Preglednica 3: Skupine varstvenih ukrepov in kazalniki stanja gozdov

ŠT.	VSEBINSKI SKLOPI VARSTVENIH UKREPOV	KAZALNIKI STANJA GOZDOV
1.	Ekocelice, gozdni rezervati	Površina gozdnih rezervatov, ekocelic
2.	Prilagojeno gospodarjenje v varovalnih gozdovih	Površina varovalnih gozdov, površina varovalnih gozdov
3.	Uravnoteženo razmerje razvojnih faz	Površina posameznih razvojnih faz
4.	Puščanje mrtve mase, habitatna drevesa	Količina mrtve mase
5.	Naravna sestava drevesnih vrst	Ohranjenost gozdov, načrtovanje in izvedba ukrepov: 101, 102, 401, 402, 403, 502, 503, umetna obnova 203, 303
6.	Ohranjanje mokrišč in drugih vodnih površin	Načrtovanje in izvedba ukrepov 612, 616, 617, poudarjena 1. stopnja hidrološke funkcije v gozdnem prostoru, poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti
7.	Ohranjanje grmovne in zeliščne vegetacije	Načrtovanje in izvajanje ukrepov: 610, 611, 613, 620, 623, 624
8.	Ohranjanje mozaičnosti krajine, koridorjev	Ni podatkov, ki bi omogočali analizo
9.	Ohranjanje rastišč rastlinskih vrst	1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti, načrtovanje in izvajanje ukrepov 651, 652, 653
10.	Vzpostavljanje mirnih con in zatočišč	Poudarjenost funkcij, načrtovanje in izvajanje ukrepov: 650, 653
11.	Specifičen način gospodarjenja z gozdovi	Poudarjenost funkcij, načrtovanje in izvajanje ukrepov: 650, 651, 652, 653
12.	Sonaravno gospodarjenje z gozdovi	Gre za splošne usmeritve, analiza funkcij

2.3.2. Podrobna analiza kazalnikov

a) Ekocelice, gozdni rezervati

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo ohranjanje in po potrebi vzpostavljanje območij brez gospodarjenja. Varstveni ukrepi tega vsebinskega sklopa so podani za **kvalifikacijske vrste**: brazdar (*Rhysodes sulcatus*), eremit, puščavnik (*Osmoderma eremita*), belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*), belovrati muhar (*Ficedula albicollis*), črna žolna (*Dryocopus martius*), duplar (*Columba oenas*), koconogi čuk (*Aegolius funereus*), kozača (*Strix uralensis*), mali klinkač (*Aquila pomarina*), mali muhar (*Ficedula parva*), mali skovik (*Glaucidium passerinum*), srednji detel (*Dendrocopos medius*), triprsti detel (*Picoides tridactylus*) in rebrinčevolistna hladnikija (*Hladnikia pastinacifolia*) ter za **kvalifikacijske habitatne tipe**: (Sub-)mediteranski gozdovi črnega bora, Barjanski gozdovi, Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum), Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (Genisto januensis-Pinetum), Gozdovi s prevladujočima vrstama *Quercus ilex* in *Quercus rotundifolia*, Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)), Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion), Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion) v grapah in na pobočnih gruščih, Kisloljubni smrekovi gozdovi od montanskega do alpskega pasu (Vaccinio-Piceetea), Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (*Alnus glutinosa* in *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)) ter Ruševje z vrstama *Pinus mugo* in *Rhododendron hirsutum* (Mugo-Rhododendretum hirsuti).

Preglednica 4: Zahteve PUN2k – Ekocelice, gozdni rezervati

ZAHEVE PUN2k:	KOMENTAR
Gozdni HT, rebrinčevolistna hladnikija, duplar, brazdar, mali muhar: - ohranja naj se gozdne rezervate, v katerih ni predvidenih nobenih ukrepov	Usmeritev temelji na obstoječi mreži rezervatov
Belovrati muhar, črna žolna, srednji detel, kozača, mali skovik, koconogi čuk, belohrbti detel, triprsti detel: - znotraj cone naj se na 1–3 % površine cone oblikuje gozdne rezervate ali ekocelice - znotraj cone naj se na 3 % površine cone oblikuje gozdne rezervate ali ekocelice	Obstoječa mreža rezervatov zadostuje zahtevam PUN2k (razen nekaj izjem, ki so prikazane v analizi)
Eremit – oblikovanje zatočišč Mali klinkač – ekocelica 30 m od znanih gnezdišč	Zahteve PUN2k so slabo definirane, gnezdišča niso znana

Natančnejša analiza varstvenih ukrepov PUN2k je narejena v Prilogi 2.

Zakonodaja

Gozdne rezervate na podlagi 45. člena Zakona o gozdovih opredeljuje Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, ki se je od leta 2005 kar petkrat spremenila. V sklopu sprememb so bili izvedeni tehnični popravki mej, izločeni so bili tudi nekateri gozdni rezervati, ki so v zasebni lasti. Nacionalni gozdni program narekuje ohranjanje in primerno razširitev mreže rezervatov, ki pa ni bila izvedena.

NS za GGN GGE

Naravovarstvene usmeritve za ekocelice in gozdne rezervate so se vključevale v GGN za GGE. Usmeritve temeljijo na:

1. ohranjanju obstoječe mreže rezervatov;
2. umeščanje ekocelic (predvsem v upravljavske cone, kjer so prisotne kvalifikacijske vrste belohrbti detel, tripsti in srednji detel, mali muhar in brazdar);
3. izločanje posameznih območij HT iz gospodarjenja (npr. del barjanskih gozdov).

V sklopu NS za GGN GGE so bila na podlagi upravljalvskih con predlagana območja, kjer naj se prednostno umešča mreža ekocelic.

Stanje

Zahteve PUN2k so bile izpolnjene že z obstoječo mrežo gozdnih rezervatov, zato PUN2k ni narekoval novih gozdnih rezervatov.

Na območjih Nature 2000 je bilo v letu 2007 (sprejetje PUN2k) 9107,4 ha gozdnih rezervatov. S tremi spremembami uredbe se je površina gozdnih rezervatov v letu 2013 zmanjšala za 111,6 ha oziroma za 1,2 % (8995,7 ha gozdnih rezervatov). Pri zmanjševanju površin gre v nekaterih primerih za tehnične popravke poligonov, delno pa za izločanje negozdnih površin.

Preglednica 5: Območja Natura 2000, kjer se je površina rezervatov zmanjšala za več kot 1 ha

ID	TIP	IME	ŠT. REZER.	POVR. REZER. 2007 (ha)	POVR. REZER. 2012 (ha)	RAZLIKA
3000038	SCI	Smrekovško pogorje	1	43,15	41,80	-1,35
3000172	SCI	Zgornja Drava s pritoki	2	63,11	51,96	-11,15
3000267	SCI	Gorjanci–Radoha	4	277,45	272,12	-5,33
3000285	SCI	Karavanke	3	197,31	194,73	-2,58
3000264	SCI	Kamniško-Savinjske Alpe	2	304,31	281,96	-22,35
5000024	SPA	Kamniško-Savinjske Alpe in vzhodne Karavanke	4	481,50	445,96	-35,54
3000263	SCI	Kočevsko	45	1.237,33	1232,48	-4,85
5000013	SPA	Kočevsko–Kolpa	45	1.237,55	1234,37	-3,17
3000270	SCI	Pohorje	10	702,48	668,85	-33,63
5000006	SPA	Pohorje	10	768,41	727,45	-40,98

Uvajanje mreže ekocelic se precej razlikuje od območja do območja. Na nekaterih območnih enotah ZGS je v umeščanje ekocelic vložena veliko truda. Primer dobre prakse je Območna enota Kočevje, ki je v prostor umestila 1.750 ha ekocelic, kar predstavlja kar 71 % vseh ekocelic na območjih Natura 2000 (glej preglednico 5). Na nekaterih območnih enotah ZGS je odnos do vzpostavljanja ekocelic odklonilen; tam so rezultati slabši.

Analiza ekocelic je narejena na podatkih iz leta 2010. Novejših podatkov ZGS ni posredoval. V prihodnje je treba vzpostaviti sistem vodenja podatkov o naravovarstvenih vsebinah na vseh OE ZGS.

Preglednica 6: Območja Natura 2000, kjer so umeščene ekocelice (št. ekocelic in površina)

Kompleksna območja	Število ekocelic	Površina (ha)
Boč	1	0,82
Bohor	6	7,74
Goričko	5	6,57
Gorjanci	4	2,16
Kočevsko	570	1.749,11
Kozjansko–Dobrava	2	4,56
Kras	1	1,58
Krimsko hribovje–Menišija	5	1,73
Kamniško-Savinske alpe	29	362,26
Pohorje	7	24,40
Snežnik	4	10,30
Trnovski gozd	69	286,46
Skupaj	703	2.457,69

b) Mrtva masa

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki usmerjajo puščanje mrtve mase. Varstveni ukrepi za puščanje mrtve mase so podani za **kvalifikacijske vrste**: alpski kozliček (*Rosalia alpina*), bukov kozliček (*Morimus funereus*), hrastov kozliček (*Cerambyx cerdo*), rogač (*Lucanus cervus*), močvirski krešič (*Carabus variolosus*) in hrošč Cucujus cinnaberinus (*Cucujus cinnaberinus*); črna žolna (*Dryocopus martius*), belovrati muhar (*Ficedula albicollis*), koconogi čuk (*Aegolius funereus*), kozača (*Strix uralensis*), mali klinkač (*Aquila pomarina*), mali skovik (*Glaucidium passerinum*), srednji detel (*Dendrocopos medius*), triprsti detel (*Picoides tridactylus*), belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*) in belorepec (*Haliaeetus albicilla*) ter **kvalifikacijska habitatna tipa**: Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion) in Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (*Alnus glutinosa* in *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

Preglednica 7: Vsebina PUN2k – mrtva masa

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
Pušča naj se 3 % mrtve mase.	Zahtevo po 3 % mrtve mase je povzel Pravilnik o varstvu gozdov za vse gozdove v Sloveniji (glej Zakonodaja)
Pušča naj se sušice, drevesa z dupli, odmirajoča drevesa	Zahteva ni količinsko definirana.

Zakonodaja

V letu 2009 se je spremenil Pravilnik o varstvu gozdov, ki je v obdobju od leta 2000 do 2010 narekoval puščanje od 0,5 do 3 % mrtve mase glede na lesno zalogo. Trenutno veljavni pravilnik narekuje puščanje najmanj 3 % mrtve mase glede na lesno zalogo v rastiščnogojitvenem razredu. Varstveni ukrepi PUN2k so bili implementirani v sektorsko zakonodajo za vse gozdove (tudi izven območij Natura 2000).

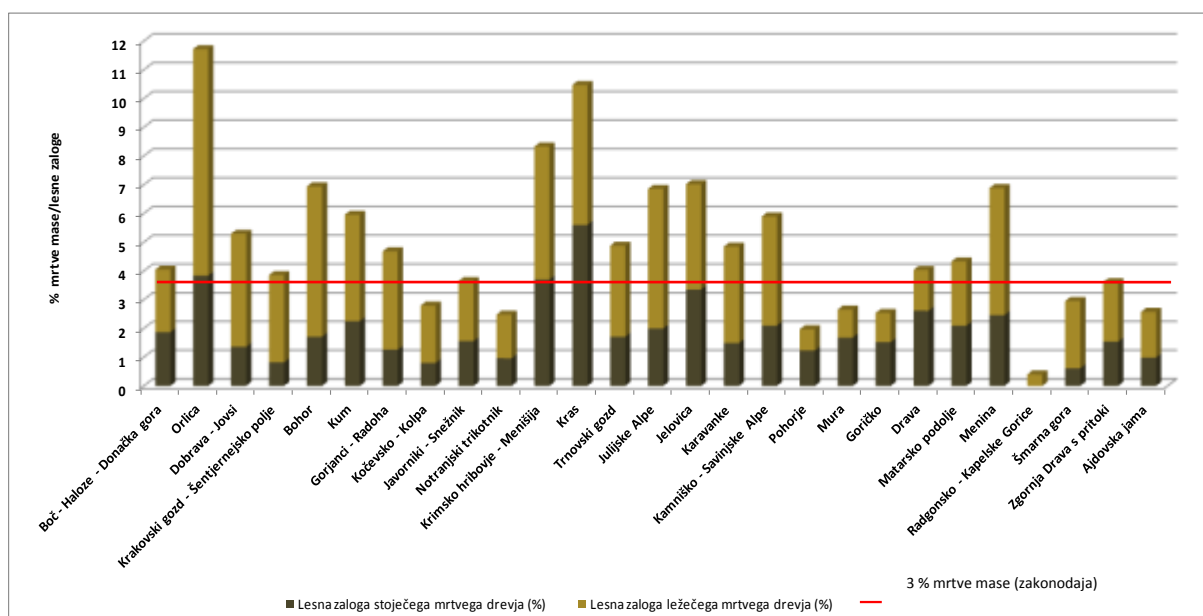
Pravilnik o varstvu gozdov predpisuje pojem habitatno drevje (odmrta in živa drevesa, naseljena z glivami in živalskimi vrstami, drevesa z dupli oziroma gnezdi, drevesa večjih dimenzij in posebnih oblik) ter puščanje habitatnega drevja in odmrlega lesa (brez jasnejših kriterijev).

NS za GGN GGE

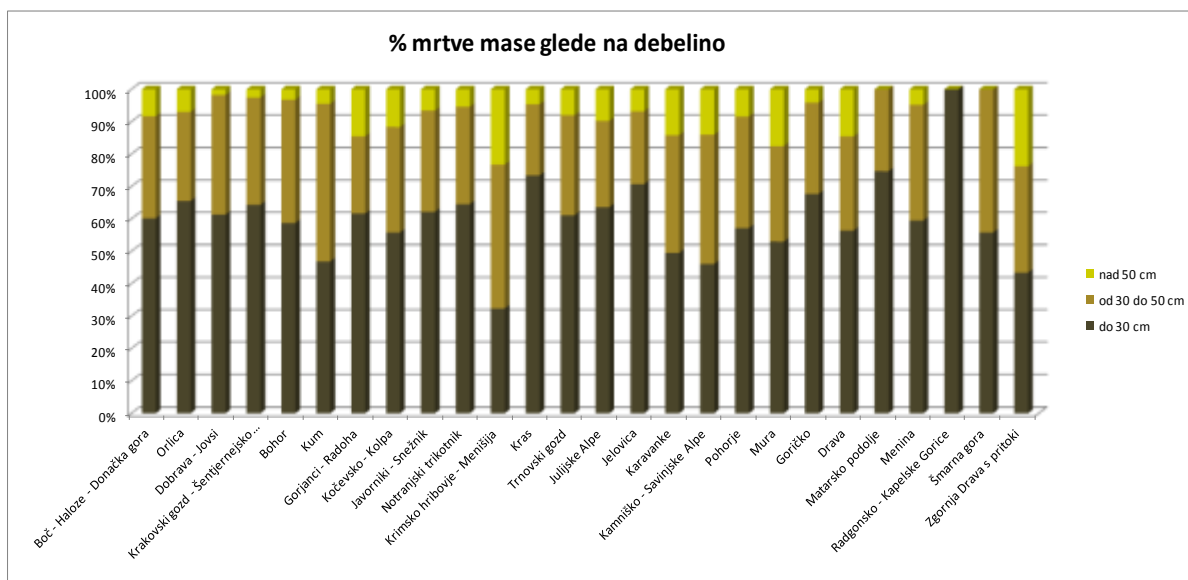
V vseh NS za GGN GGE do leta 2009 je bila na območjih navedena usmeritev, naj se pušča najmanj 0,5 % mrtve mase. Na območjih, kjer je cona razširjenosti zgoraj naštetih hroščev in ptičev, pa je bila dana usmeritev 3 % mrtve mase. Od leta 2009 se v vseh NS za GGN GGE navaja usmeritev 3 % mrtve mase. Na nekaterih območjih, kjer je kvalifikacijska vrsta belohrbti in triprsti detel, je cilj postavljen na 5 % mrtve mase (srčna cona Kočevje).

Stanje

V obdobju 2007–2013 se je ozaveščenost gozdarskega sektorja o pomenu mrtve mase v gozdnem prostoru povečal. Zaznati je predvsem večji poudarek pri puščanju posameznih dreves pri izvajanju odkazila. Kljub temu pa je delež mrtve mase v veliki meri odvisen od intenzitete gospodarjenja. Neugodna je tudi debelinska struktura mrtve mase. Največji delež mrtve mase predstavlja drevje v najnižjem razširjenem debelinskem razredu (premer do 30 cm), ki so z vidika ohranjanja kvalifikacijskih vrst manj pomembni. Analiza kompleksnih območij Natura 2000 (Priloga 2) kaže, da med posameznimi upravljavskimi conami kljub prisotnosti kvalifikacijskih vrst, ki so vezane na količino mrtve mase, ni bistvenih razlik, oziroma je mrtve mase celo manj. Poleg tega ni bistvenih razlik v strukturi mrtve mase. Glede na usmeritev, naj se pušča mrtva masa enakomerno v vseh debelinskih razredih, je bistveno premalo mrtve mase v razširjenem debelinskem razredu B in C, ki je za ohranjanje predvsem specialistov bistvenega pomena. Poleg tega se pojavljajo tudi številni pomisleki glede primernosti metode spremljanja mrtve mase v gozdovih.

Slika 4: Delež mrtve mase na najpomembnejših območjih Natura 2000.

Slika 5: Delež mrtve mase na najpomembnejših območjih Natura 2000.

Za habitatna drevesa se ne vodi evidence, zato analiza ni možna. Usmeritev je bila vključena v GGN za GGE. Pri puščanju habitatnih dreves je bil narejen primer dobre prakse na območju Dobrava, kjer je bilo izločenih 100 dreves z dupli srednjega detla. Mreža habitatnih dreves se glede na propad dreves dopolnjuje in obnavlja. Vsebinska je v celoti zajeta v GGN za GGE Pišce.

Glede na komunikacijo z ZGS in poznavanje terena se praksa puščanja habitatnega drevja uveljavlja tudi na drugih območjih, vendar ZGS nima ustreznih razvite baze spremljanja tega ukrepa. Poleg tega se pojavljajo problemi tudi pri izvajanju tega ukrepa v operativi. Velikokrat so ta drevesa kljub oznaki posekana.

c) Prilagojeno gospodarjenje v varovalnih gozdovih

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki usmerjajo gospodarjenje v varovalnih gozdovih. Varstveni ukrep je podan za **kvalifikacijsko vrsto** močvirski krešič (*Carabus variolosus*) ter **kvalifikacijske gozdne habitatne tipe**: (Sub-)mediteranski gozdovi črnega bora, Barjanski gozdovi, Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum), Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (Genisto januensis-Pinetum), Gozdovi s prevladujočima vrstama *Quercus ilex* in *Quercus rotundifolia*, Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)) in Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion).

Preglednica 8: Vsebina PUN2k – Prilagojeno gospodarjenje v varovalnih gozdovih

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
Del cone habitatnega tipa sega v varovalne gozdove, v katerih so vsi ukrepi usmerjeni h krepitvi varovalne funkcije gozdov.	Zahteve PUN2k povzemajo zahteve o prilagojenem gospodarjenju na območju varovalnih gozdov, ki je ugodno za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Zakonodaja

Varovalne gozdove na podlagi 45. člena Zakona o gozdovih opredeljuje Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, ki se je od leta 2005 kar petkrat spremenila. Predvsem so se preverjali kriteriji, ki opredeljujejo varovalne gozdove. S tem se je spreminjala tudi maska varovalnih gozdov.

NS za GGN GGE

Naravovarstvene usmeritve v glavnem narekujejo ohranjanje nizke intenzitete gospodarjenja v varovalnih gozdovih oziroma omogočajo izvajanje le tistih ukrepov, ki so usmerjeni v krepitev varovalne funkcije gozdov. Velikokrat so varovalni gozdovi tudi prioritete cone za umeščanje ekocelic. V posameznih primerih je bila podana usmeritev za omejitev gradnje gozdnih prometnic na nekaterih območjih varovalnih gozdov.

Stanje

Zahteve PUN2k so temeljile na obstoječi maski varovalnih gozdov in na prilagojenem gospodarjenju, ki jo narekuje zakonodaja. Z spremembami uredbe se je delež varovalnih gozdov na območjih Natura 2000 zmanjšal za 83,3 ha oziroma za 0,1 % (68.377,6 ha v letu 2007, 68.294,29 ha v letu 2012).

Preglednica 9: Območja Natura 2000, kjer se je površina varovalnih gozdov zmanjšala za več kot 10 ha

ID	TIP	IME	POVRŠINA VAR. GOZDOV (2007) (ha)	POVRŠINA VAR. GOZDOV (2012) (ha)	RAZLIKA (ha)
3000030	SCI	Žerjav–Dolina smrti	46,19	1,47	-44,72
3000119	SCI	Porezen	292,46	254,16	-38,30
3000172	SCI	Zgornja Drava s pritoki	892,21	876,17	-16,04
3000215	SCI	Mura	2328,12	2234,05	-94,07
5000010	SPA	Mura	2854,35	2693,9	-160,44
3000220	SCI	Drava	969,23	931,77	-37,47
5000011	SPA	Drava	1009,10	981,79	-27,31
3000261	SCI	Menina	220,62	202,81	-17,82
3000263	SCI	Kočevsko	3939,24	3928,35	-10,88
3000264	SCI	Kamniško-Savinjske Alpe	6976,50	6701,26	-275,24
3000285	SCI	Karavanke	5942,97	5617,67	-325,29
5000022	SPA	Kozjansko–Dobrava–Jovsi	146,85	107,54	-39,32
5000023	SPA	Kras	641,25	620,89	-20,37
5000021	SPA	Trnovski gozd–južni rob in Nanos	36,09	16,85	-19,23

Intenziteta ukrepanja v varovalnih gozdovih je zelo različna. Tako se v nekaterih varovalnih gozdovih izvaja redna sečnja, drugod pa so to območja, na katerih se ne izvajajo nobeni ukrepi. Režim gospodarjenja na območjih varovalnih gozdov je določen z Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom. Gospodarjenje je usmerjeno v varovalno funkcijo in se v veliki meri ne prilagaja varstvenim ciljem PUN2k. Ponekod so le-ti celo v nasprotju z glavno funkcijo varovalnih gozdov.

d) Uravnoteženo razmerje razvojnih faz

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo vzdrževanje uravnoteženega razmerja razvojnih faz. Varstveni ukrep je podan za **kvalifikacijske vrste**: širokouhi/mulasti netopir (*Barbastella barbastellus*), veliki navadni netopir (*Myotis bechsteini*), belorepec (*Haliaeetus albicilla*), mali muhar (*Ficedula parva*) in mali klinkač (*Aquila pomarina*) ter za **kvalifikacijske habitatne tipe**: Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)) Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion) v grapah in na pobočnih gruščih Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (*Alnus glutinosa* in *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)).

Preglednica 10: Vsebina PUN2k – uravnoteženo razmerje razvojnih faz

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
Belorepec, mali muhar: v coni naj se vzdržuje vsaj 50 % sestojev z odraslim drevjem (debeljaki, sestoji v obnovi).	Zahteva PUN2k v večini primerov ne presega vrednosti modela za uravnoteženo razmerje razvojnih faz. Na vrsto belorepec, razen v ožjem območju gnezdenja, razmerje razvojnih faz bistveno ne vpliva.
Širokouhi/mulasti netopir, veliki navadni netopir: v coni naj se vzdržuje vsaj 30 % sestojev z odraslim drevjem.	Zahteva PUN2k nikjer ne presega zahtev modela, ki ga uporablja ZGS za uravnoteženo razmerje razvojnih faz.
Ilirski bukovi gozdovi (<i>Fagus sylvatica</i> (Aremonio-Fagion)): gospodarjenje z gozdom naj se usmeri k uravnoteženju razvojnih faz.	Zahteva PUN2k ni natančno definirana.
Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion) v grapah in na pobočnih gruščih, Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)): delež debeljakov naj bo visok.	Zahteva PUN2k ni natančno definirana. HT Javorjovi gozdovi ni primeren HT za načrtovanje razvojnih faz.

Zakonodaja

Pravilnik o varstvu gozdov narekuje ohranjanje oziroma vzpostavljanje uravnotežene debelinske strukture gozda in uravnoteženega razmerja razvojnih faz v skladu z načelom trajnosti in na podlagi usmeritev, določenih v načrtih za gospodarjenje z gozdovi.

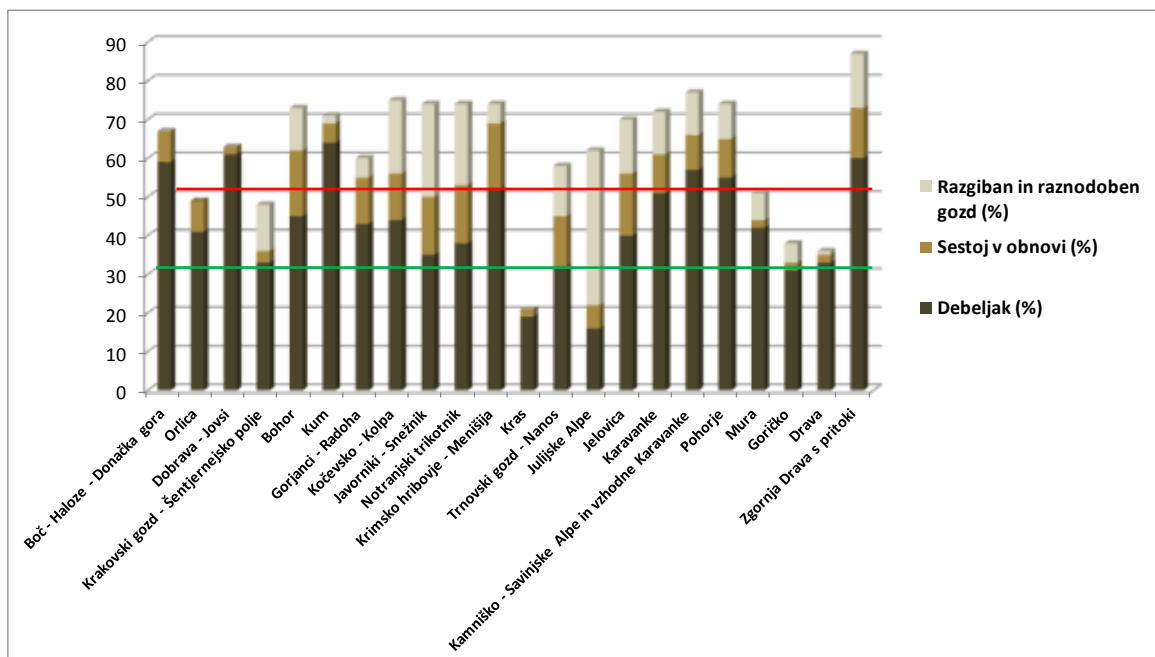
V območjih gozdov, ki so pomembni kot življenjski prostor ogroženih vrst, določenih s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave, oziroma populacij vrst prostoživečih živali, s katerimi se načrtno upravlja, se struktura gozdov in razmerje med razvojnimi fazami gozdov v čim večji meri prilagajata ekološkim zahtevam teh vrst.

NS za GGN GGE

Naravovarstvene usmeritve za večino upravljaljskih vrst narekuje ohranjanje najmanj 30-odstotnega deleža sestojev z odraslim drevjem. Za upravljaljske cone, ki so z vidika biotske raznovrstnosti najpomembnejše (detli, ter nekatere druge vrste ptic), se narekuje ohranjanje najmanj 50-odstotnega deleža sestojev z odraslim drevjem (debeljaki, sestoji v obnovi, prebiralni gozdovi).

Stanje

Delež starejših razvojnih faz je v večini primerov še razmeroma velik, kljub temu pa je v naslednjih letih pričakovati njegov padec. Prav tako se pojavljajo težnje po skrajševanju proizvodne dobe na nekaterih rastiščih in nižanje ciljnih premerov drevja, kar bi verjetno povzročilo negativne populacijske trende za nekatere kvalifikacijske vrste. ZGS načrtuje razvojne faze s pomočjo modelov, ki temeljijo na proizvodni funkciji gozda. Model razvojnih faz se v glavnem ne usklajuje glede na zahteve kvalifikacijskih vrst, vendar v večini primerov zadosti zahtevam PUN2k in NS. Z vidika upravljanja nekaterih kvalifikacijskih vrst strokovnjaki opozarjajo predvsem na t.i. ostarele oziroma stare gozdove in njihov pomen, ki pa v obstoječem obravnavanju razvojnih faz ni povsem povezljiv z pojmom debeljaki in pomlajenci.

Slika 6: Starejše razvojne faze gozdov na najpomembnejših območjih Natura 2000.

e) Naravna sestava drevesnih vrst

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo ohranjanje in vzpostavljanje naravne drevesne sestave drevesnih vrst. Varstveni ukrep je podan **za kvalifikacijske vrste**: belovrati muhar (*Ficedula albicollis*), močvirski krešič (*Carabus variolosus*) in srednji detel (*Dendrocopos medius*) ter **za kvalifikacijske habitatne tipe**: Ilirski bukovi gozdovi (*Fagus sylvatica* (Aremonio-Fagion)), Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum), Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion) v grapah in na pobočnih gruščih, Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (*Alnus glutinosa* in *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)), Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion), Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (Genisto januensis-Pinetum), Kisloljubni smrekovi gozdovi od montanskega do alpskega pasu (Vaccinio-Piceetea) in Gozdovi s prevladujočima vrstama *Quercus ilex* in *Quercus rotundifolia*.

Preglednica 11: Vsebina PUN2k – naravna sestava drevesnih vrst.

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
<p>Obnova gozdov naj se izvaja tako, da se bo povečeval delež drevesnih vrst, ki so gradniki posameznega habitatnega tipa. Zmanjša naj se delež smreke in drugih manj primernih drevesnih vrst pri negi in obnovi. Preferira naj se naravno obnovo.</p>	<p>Zahteva PUN2k je usmerjena v habitatne tipe in ima primerno vsebino, vendar bi morali te vsebine poudarjati predvsem na tistih habitatnih tipih, ki so zaradi preteklega gospodarjenja močno spremenjeni. Te zahteve so dolgoročne, saj je v večini primerov uvajanje sestojev v premeno nesmiselno. Za vzpostavljanje avtohtone drevesne sestave je ključno pomlajevanje in nega sestojev v mlajših razvojnih fazah.</p>

Zakonodaja

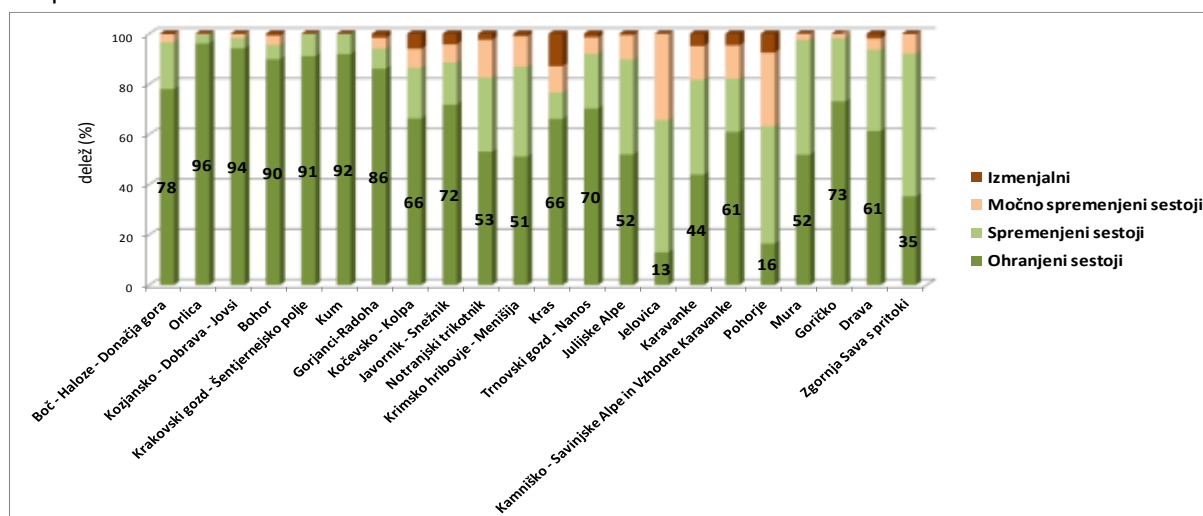
Pravilnik o varstvu gozdov narekuje ohranjanje in vzpostavljanje naravne drevesne sestave zlasti z naravnim pomlajevanjem avtohtonih drevesnih vrst, kjer je to mogoče. Pravilnik prav tako narekuje obnovo s sajenjem ali s setvijo drevesnih vrst, ki ustrezajo rastiščnim razmeram. Z nego v mlajših razvojnih fazah se ohranja in vzpostavlja naravna in, če je mogoče, tudi pestra zmes drevesnih vrst, odstranjuje se tujerodne vrste, ki ogrožajo oziroma bi lahko ogrozile naravno sestavo drevesnih vrst.

NS za GGN GGE

Naravovarstvene usmeritve za upravljavske cone narekujejo ohranjanje naravne drevesne sestave in preferiranje naravnega pomlajevanja. Poudarjene so tiste upravljavske cone, kjer je velik delež močno spremenjenih oziroma izmenjalnih sestojev.

Stanje

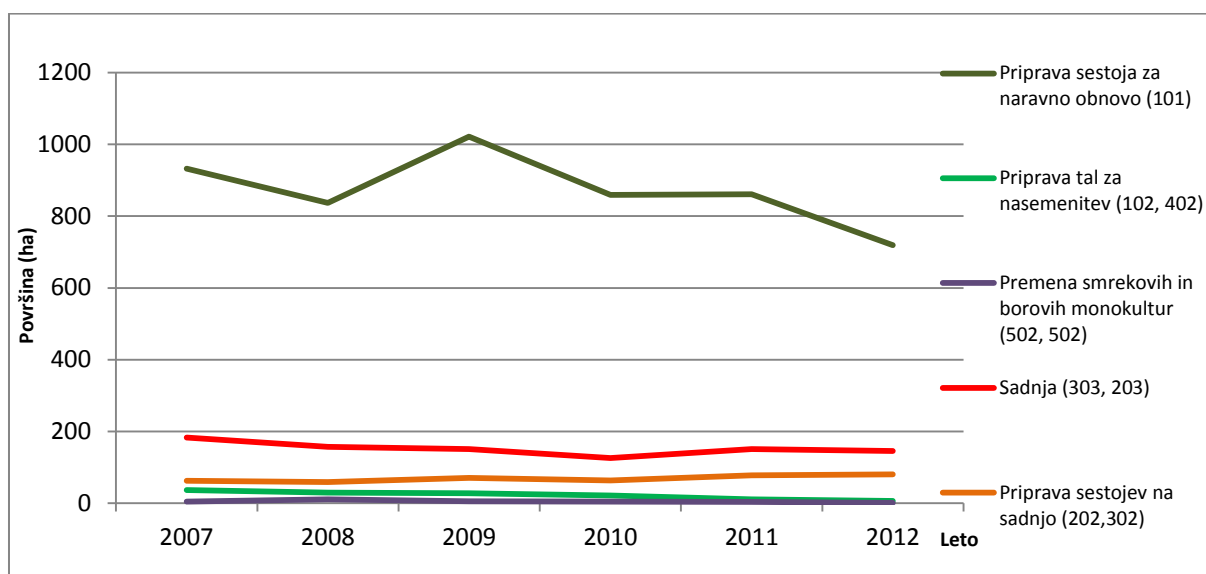
Glavni kazalec za naravno sestavo drevesnih vrst je ohranjenost, ki jo določa ZGS na podlagi modelne sestave drevesnih vrst glede na rastišča. Glede na odstopanja od naravne sestave so oblikovani 4 razredi: ohranjeni sestoji (tuje ali redko prisotne drevesne vrste je do 30 %), spremenjeni sestoji (tuje ali redko prisotne drevesne vrste je 31 do 70 %), močno spremenjeni sestoji (tuje ali redko prisotne drevesne vrste je 71 do 90 %) ter izmenjalni sestoji (tuje ali redko prisotne drevesne vrste je več kot 90 %). Glede na analizo ohranjenih gozdov in lesno zalogo drevesnih vrst je ponekod zaznati večja odstopanja realnega stanja od ocene ohranjenosti sestojev. Ta kazalnik je zelo pomemben za oceno stanja kvalifikacijskih gozdnih habitatnih tipov, zato bi bilo treba v prihodnje temu kazalniku posvetiti več pozornosti.

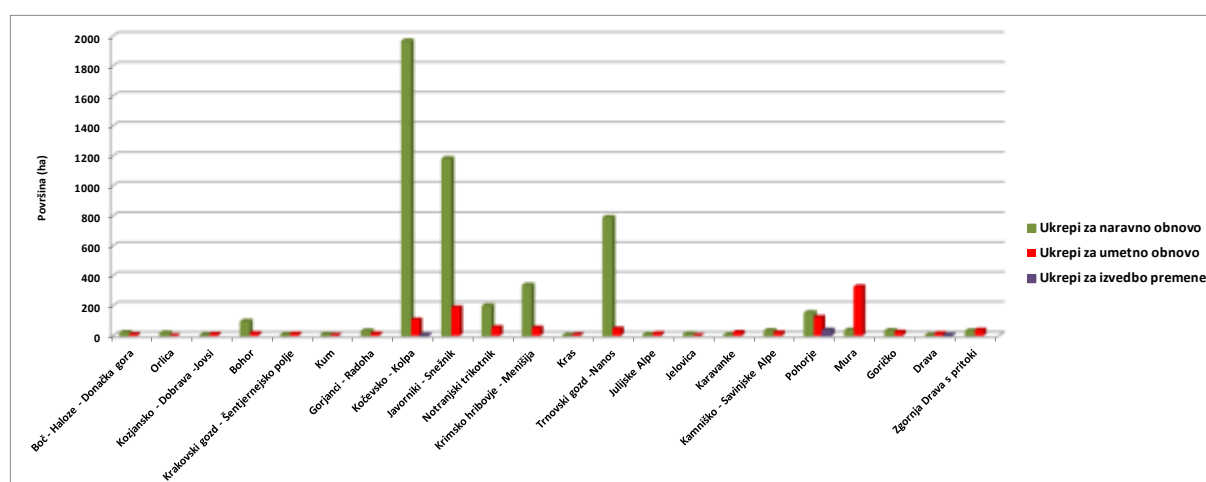
Slika 7: Ohranjenost gozdov na kompleksnih območjih Natura 2000.

V sklopu naravne sestave drevesnih vrst so bili analizirani ukrepi, ki se izvajajo za povečanje uspešnosti naravne obnove; priprava sestoja za naravno obnovo (šifra ukrepa 101, 401) in priprava tal za nasemenitev (102, 402). Poleg tega je narejena analiza ukrepov za premeno močno spremenjenih sestojev (ukrep 403 in 503 in 504) in setev s sadnjo semena (ukrep 306).

Kot negativni ukrepi so obravnavani ukrepi sadnja-redna obnova (ukrep 303) in dopolnilna sadnja (ukrep 203), čeprav je treba poudariti, da ima naravna obnova prednost. Analiza teh ukrepov je podana kot spremljanje trenda, saj se sadnja izvaja predvsem tam, kjer je naravna obnova zaradi različnih dejavnikov onemogočena oziroma močno otežena. V zadnjem obdobju se pri sadnji vedno bolj uveljavljajo listavci. Iz Poročila ZGS o gozdovih za leto 2011 je pri vrstni sestavi porabljenih sadik opazen trend upadanja deleža smreke in povečevanje deleža listavcev. V letu 2011 je bilo to razmerje 42 % iglavcev in 58 % listavcev.

Slika 8: Ukrepi, povezani z obnovo gozdov, izvedeni na območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

Slika 9: Obnova gozdov na kompleksnih območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

Varstveni ukrepi PUN2k na nekaterih območjih Natura 2000 narekujejo premeno izmenjalnih sestojev, vendar se to izvaja le v minimalnem obsegu (glej priloga 2).

f) Ohranjane mokrišč in drugih vodnih površin

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo ohranjanje mokrišč in drugih vodnih površin. Varstveni ukrep je podan za **kvalifikacijske vrste**: hribski urh (*Bombina variegata*), laška žaba (*Rana latastei*), močvirska sklednica (*Emys orbicularis*), navadna obročnica (*Adenophora liliifolia*), nižinski urh (*Bombina bombina*) in veliki pupek (*Triturus carnifex*).

Preglednica 12: Vsebina PUN2k – ohranjane mokrišč in drugih vodnih površin

ZAhteVE PUN2k:	KOMENTAR
V coni kvalifikacijskih vrst naj se ohranja mokrišča in vodne površine v gozdu (mlake, luže, kaluže). Ohranja naj se obvodno drevnino oziroma povezljivost z gozdnim prostorom.	Na območjih mokrišč in drugih vodnih površin v gozdnem prostoru je velikokrat poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti. Poleg tega je za ohranjanje in vzpostavljanje vodnih površin možno izvajanje ukrepov.

Zakonodaja

Po Pravilnik o varstvu gozdov med mokrišča oziroma vodne vire sodijo območja močvirij, nizkih barij, šotišč ali vode (npr. izviri, potoki) ter umetno ustvarjeni kali, mlake in vodni zbiralniki.

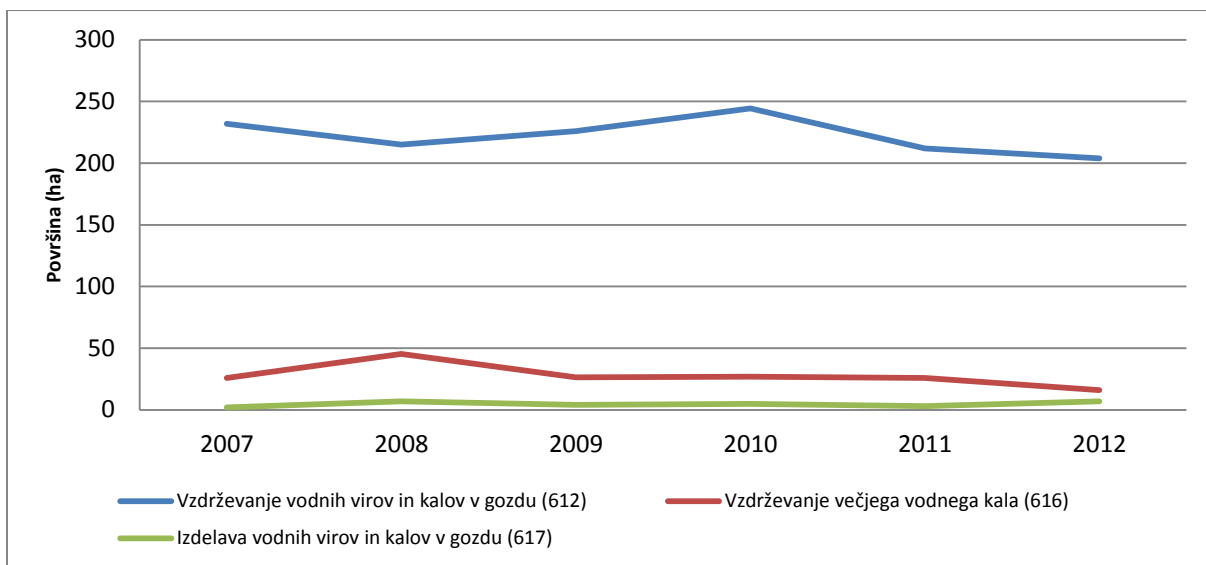
Na mokriščih ni dovoljena gradnja gozdnih prometnic in umeščanje solnic (v 50 metrskem pasu).

NS za GGN GGE

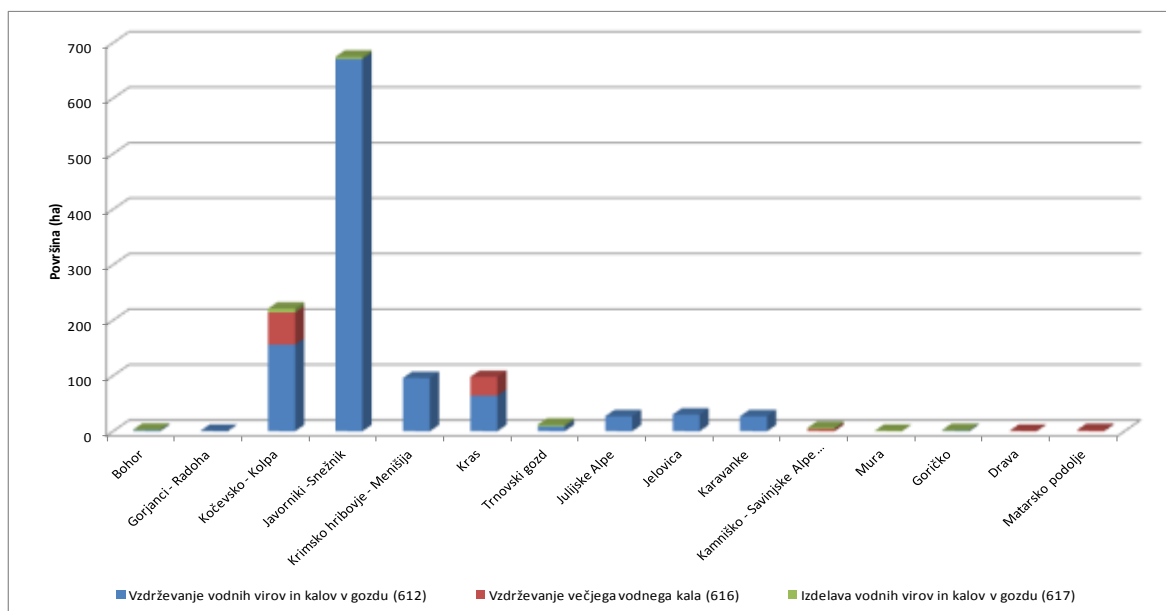
Mokrišča in druge vodne površine imajo velikokrat poudarjeno 1. stopnjo funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti ali hidrološko funkcijo. V NS za GGN GGE so podane usmeritve za ohranjanje mokrišč. Po potrebi so podane usmeritve za habitatne tipe. Usmeritve narekujejo manjšo intenziteto gospodarjenja oziroma vzpostavitev ekocelic na nekaterih kvalifikacijskih habitatnih tipih (npr. barjanski gozdovi) oziroma časovne omejitve za gospodarjenje (manjše poškodbe zaradi spravila lesa). Ob potokih in vodah je predpisano selektivno redčenje.

Stanje

Za ohranjanje in vzdrževanje vodnih površin so predvideni ukrepi: vzdrževanje vodnih virov in kalov v gozdu (612), vzdrževanje večjega vodnega vira (616) ter izdelava vodnih virov in kalov v gozdu (617). Ukrepi se primarno izvajajo za potrebe divjadi, vendar so pomembni tudi za nekatere zgoraj našete kvalifikacijske vrste. Analiza funkcij gozdnega prostora je narejena v posebnem poglavju, saj iz baze ni mogoče posebej ločiti mokrišč in drugih vodnih površin od preostalih območij s poudarjeno 1. stopnjo funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti. Ukrepi so umeščeni predvsem glede potreb divjadi. Prisotnost kvalifikacijskih vrst in varstvene usmeritve PUN2k bistveno ne vplivajo na izvajanje ukrepov za ohranjanje mokrišč, kalov in drugih vodnih površin. Kljub temu pa ti ukrepi pripomorejo k izboljšanju stanja vodnih površin v gozdu tudi za kvalifikacijske vrste. Težave na terenu so predvsem z umeščanjem solnic v neposredni bližini vodnih virov, kar je v nasprotju z zakonodajo in negativno vpliva na nekatere kvalifikacijske vrste.

Slika 10: Ukrepi, namenjeni mokriščem in drugim vodnim virom, izvedeni na območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

Slika 11: Ukrepi, namenjeni mokriščem in drugim vodnim virom, izvedeni na kompleksnih območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

g) Ohranjanje grmovne in zeliščne vegetacije

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo ohranjanje grmovne in zeliščne vegetacije. Varstveni ukrep je podan za **kvalifikacijske vrste**: rumeni sleč (*Rhododendron luteum*), Bertolonijeva orlica (*Aquilegia bertolonii*), divji petelin (*Tetrao urogallus*), gozdni jereb (*Bonasa bonasia*), ruševac (*Tetrao tetrix*), gozdni postavnež (*Hypodryas maturna*), kranjski jeglič (*Primula carniolica*), kraški zmrzlikar (*Erannis ankeraria*) in veliki frfotavček (*Leptidea morsei*).

Preglednica 13: Vsebina PUN2k – Ohranjanje grmovne in zeliščne vegetacije

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
Bertolonijeva orlica, rumeni sleč, kranjski jeglič: ohranja naj se pester gozdni rob.	Gozdni rob je pomemben habitat za živalske vrste, zato je ohranjanje pestrega gozdnega roba splošna usmeritev tako za kvalifikacijske vrste kot tudi za lovno divjad. Za kvalifikacijske rastlinske vrste usmeritev ni potrebna.
Gozdni postavnež, veliki frfotavček: ohranja naj se pestro zeliščno in grmovno vegetacijo na gozdnih jasah, gozdnih robovih in ob cestah.	Zeliščna in grmovna vegetacija se odstranjuje le pri pripravi sestoja na obnovo. V drugih primerih se v zeliščno in grmovno vegetacijo ne posega.
Divji petelin, gozdni jereb, ruševac: zagotavlja naj se mehke in široke prehode med gozdnimi in negozd. površinami, preprečuje zaraščanje negozd. površin z vzdrževanjem gozdnih jas in robov; pomlajevanje se prepušča naravni sukcesiji in podaljšuje pomladitvene dobe.	Glede na negativne trende divjega petelina se ponekod načrtujejo ukrepi za pospeševanje zeliščne plasti (npr. obnova planj na Pohorju). V prihodnje bo treba tem vsebinam nameniti več pozornosti, predvsem na izvedbenih ravni.

Zakonodaja

Pravilnik o varstvu gozdov opredeljuje grmišča in omejkke ter opredeljuje ukrepe za vzdrževanje in osnovanje pasišč, grmišč, omejkov, gozdnega roba. Na območjih strnjenih gozdov se osnuje in vzdržuje vsaj 5 ha pasišč na 1000 ha gozdov. Ukrep vzdrževanje grmišč in omejkov obsega nego za vzdrževanje grmovne oblike vegetacije. Vzdrževanje gozdnega roba obsega nego, s katero se vzdržuje njegova stopničasta oblika, navzočnost značilnih drevesnih in grmovnih vrst oziroma postopen prehod iz kmetijskih ali urbanih površin v gozd. Sajenje sadik plodonosnega gozdnega drevja se izvaja na območjih, kjer je treba izboljšati prehranske razmere za prostoživeče živali oziroma v gozdovih z zmanjšano pestrostjo vrst.

NS za GGN GGE

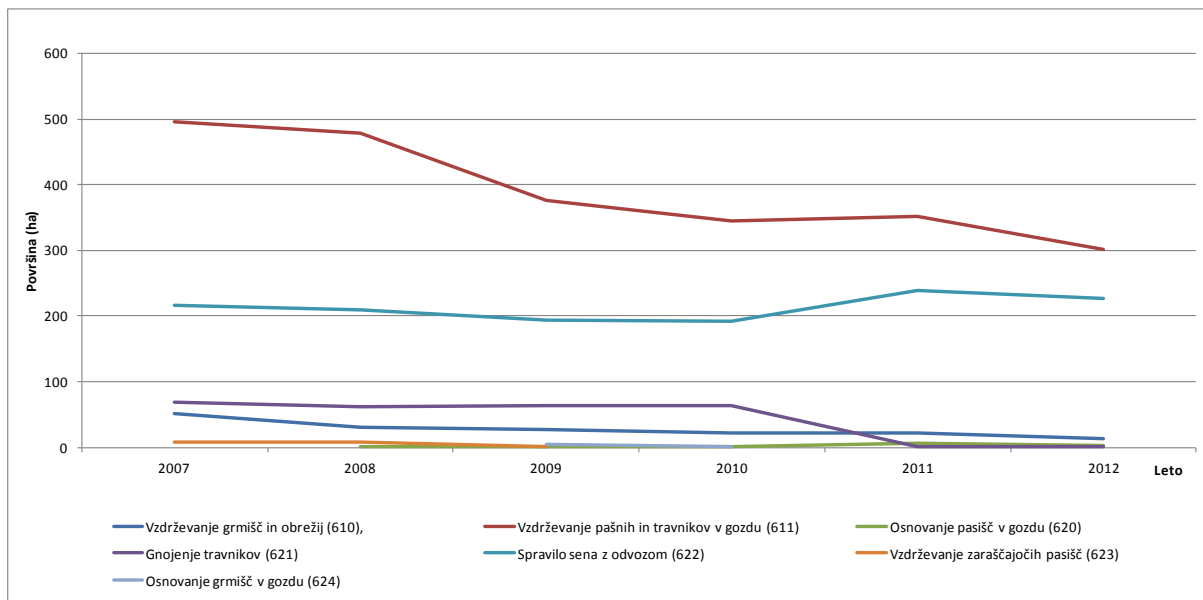
Grmišča imajo včasih poudarjeno 1. stopnjo lovske funkcije. V NS za GGN GGE so poudarjene usmeritve za ohranjanje oziroma vzpostavljanja pestrega in postopnega gozdnega roba ter grmišč znotraj strnjenega gozda ter usmeritve za način gospodarjenja z gozdovi, ki spodbuja razvoj zeliščne vegetacije, kot je npr. presvetljevanje sestojev, podaljševanje obnove.

Stanje

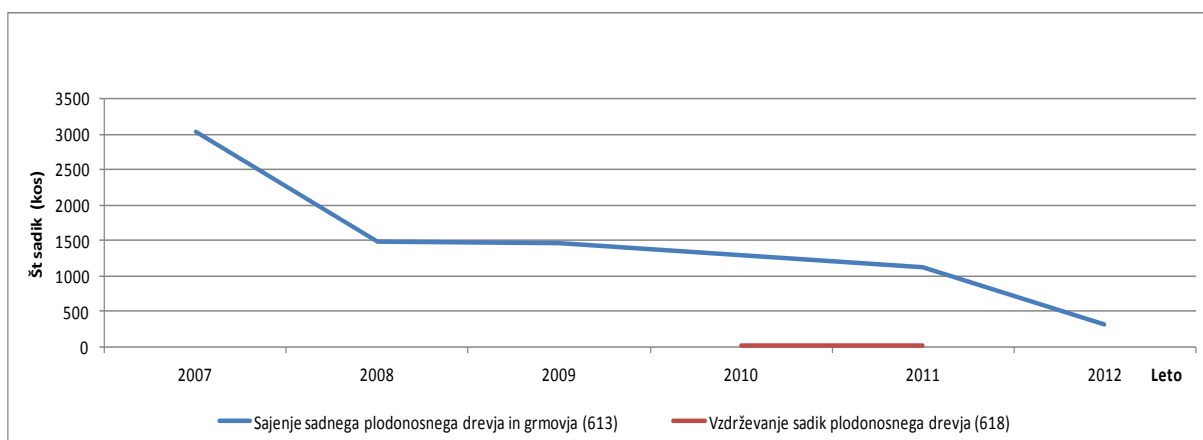
Za ohranjanje grmovne in zeliščne plasti so predvideni ukrepi: vzdrževanje grmišč in obrežij (610), vzdrževanje pašnikov in travnikov v gozdu (611), sajenje sadnega plodonosnega drevja in grmovja

(613), vzdrževanje sadik plodonosnega drevja (618), osnovanje pasišč v gozdu (620), spravilo sena z odvozom (622), vzdrževanje zaraščajočih pasišč (623) in osnovanje grmišč v gozdu (624). Poleg tega je narejena analiza gnojenja travnikov (621) kot negativni ukrep.

Ukrepi se umeščajo v prostor predvsem zaradi potreb divjadi, vendar hkrati izboljšujejo tudi stanje nekaterih kvalifikacijskih vrst.

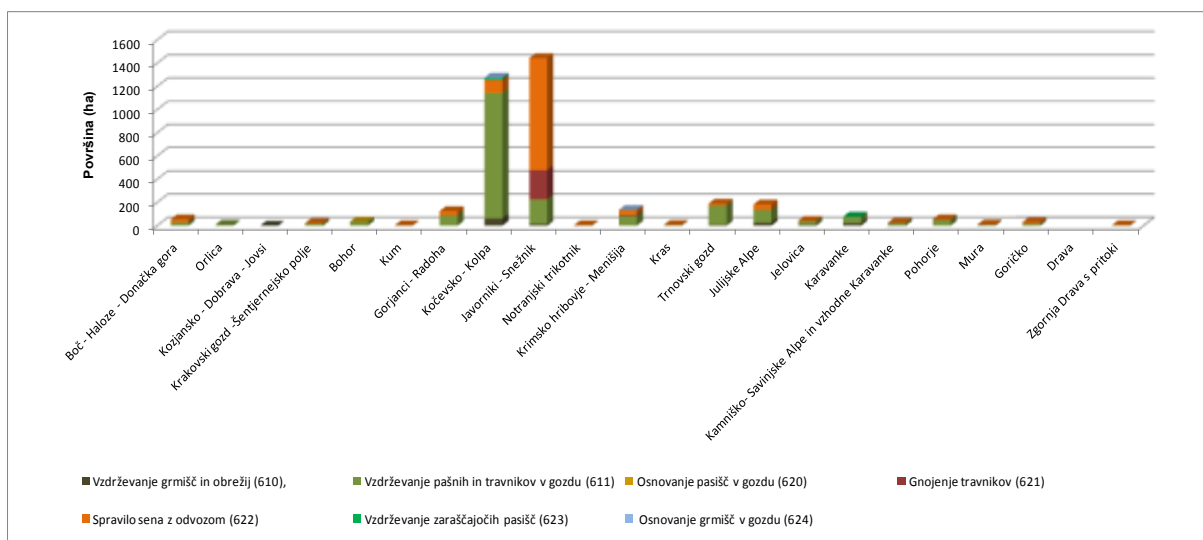

Slika 12: Ukrepi za ohranjanje grmišč in zeliščne vegetacije na območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

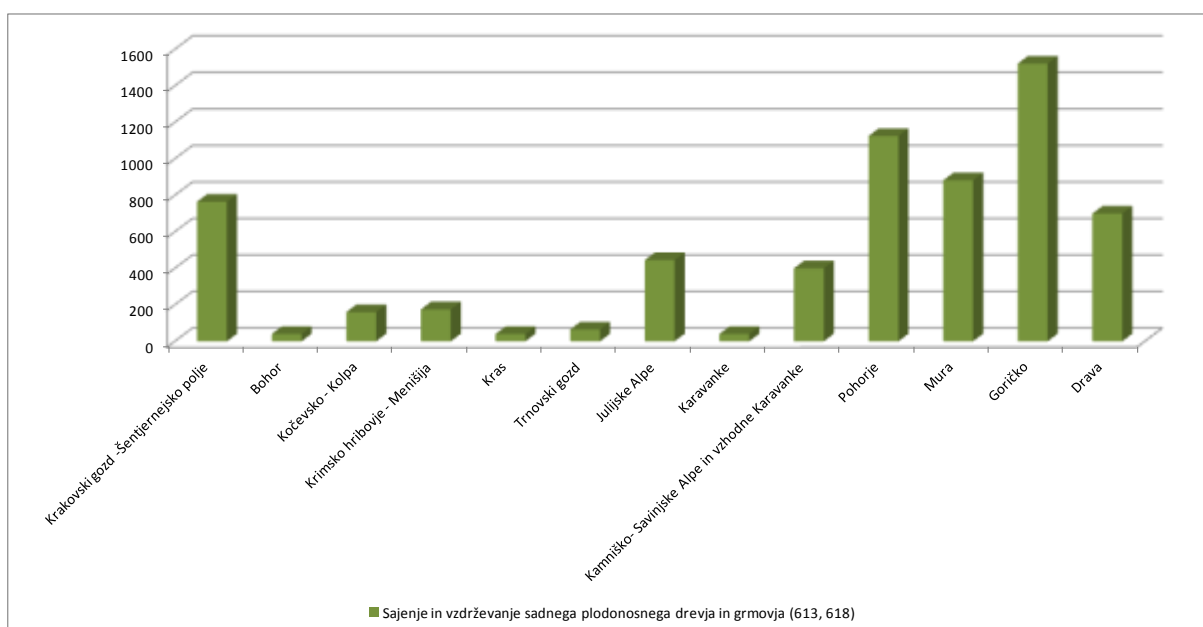

Slika 13: Ukrepa za plodonosno drevje in grmovje izvedena na območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

Glede na analizo biomeliorativnih ukrepov po kompleksnih območjih Natura 2000 (glej prilogo 2) se največ biomeliorativnih ukrepov izvaja na območjih, kjer ima lovstvo dolgo tradicijo (Javorniki–Snežnik, Kočevje).

Slika 14: Ukrepi za ohranjanje grmišč in zeliščne vegetacije, izvedeni na kompleksnih območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

Slika 15: Sajenje in vzdrževanje sadik na kompleksnih območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012.

h) Ohranjanje rastišč rastlinskih vrst

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo ohranjanje rastišč kvalifikacijskih rastlinskih vrst. Varstveni ukrep je podan za **kvalifikacijski vrsti**: lepi čeveljc (*Cypripedium calceolus*) in rumeni sleč (*Rhododendron luteum*).

Preglednica 14: Vsebina PUN2k – ohranjanje rastišč rastlinskih vrst

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
V coni rastlin naj se izvaja sečnja in spravilo tako, da se ne poškoduje kvalifikacijskih vrst rastlin. Prednostno naj se ohranja ekološka funkcija gozda.	Težavno je predvsem prostorsko umeščanje, saj rastišča kvalifikacijskih rastlinskih vrst niso znana oziroma niso geolocirana.

Zakonodaja

Pravilnik o varstvu gozdov definira nahajališča ogroženih rastlinskih vrst ter narekuje prilagojeno gospodarjenje ekološkim zahtevam rastlinskih vrst glede na usmeritve v gozdnogospodarskih načrtih.

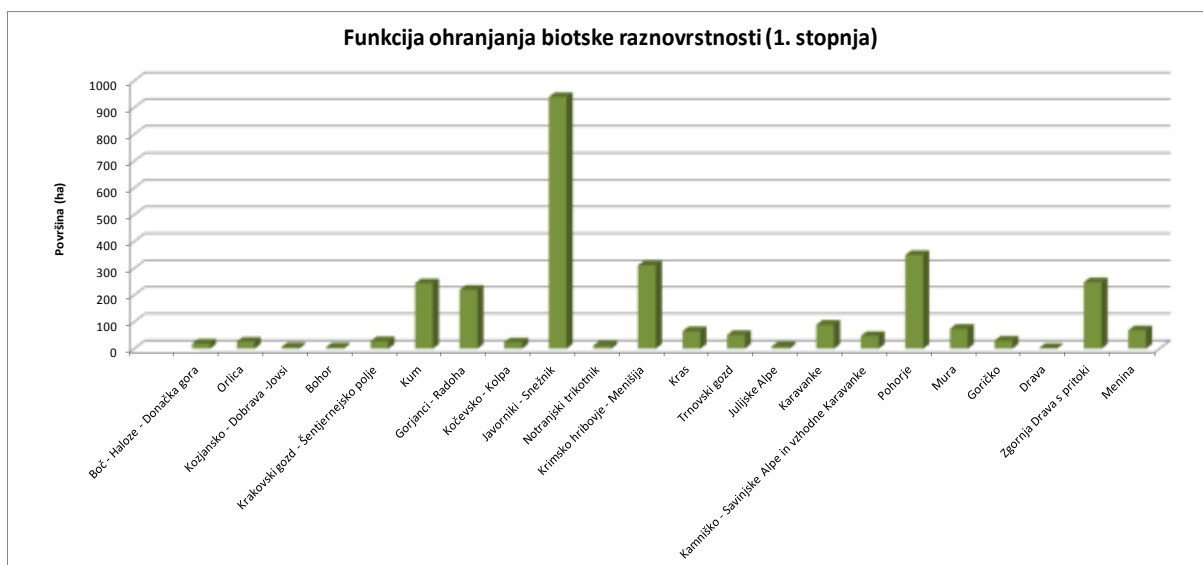
NS za GGN GGE

V NS za GGN GGE so podane usmeritve za varovanje rastišč kvalifikacijskih rastlinskih vrst ter po potrebi usmeritve za prilagojeno gospodarjenje na rastiščih. V sklopu komunikacije NS za GGN so rastlinske vrste predstavljene delavcem ZGS. Pri izdelavi GGN za GGE se na evidentiranih rastiščih poudari funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti na 1. stopnji. Na rastiščih, ki imajo status botanične naravne vrednote, je poudarjena funkcija varovanja naravnih vrednot. Glede na ogroženost rastišča se predpišejo potrebni varstveni ukrepi (presvetlitev, odstranjevanje grmovne vegetacije).

Stanje

Vsebina je pokrita s funkcijami gozdov. Čeprav za to vsebino ni predpisanega posebnega ukrepa, pa je možno ohranjanje rastišč kvalifikacijskih rastlinskih vrst zagotoviti z ukrepi za ohranjanje biotopov (sečnja, nega, naravni razvoj biotopov), ki pa se v praksi uporabljajo le izjemoma.

Za ohranjanje rastišč kvalifikacijskih rastlinskih vrst je narejena analiza 1. stopnje funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti, ki je utemeljena kot "nahajališče redkih in ogroženih rastlinskih vrst (Bb)". Podatkovna baza ZGS ne opredeljuje posameznih rastlinskih vrst, za katere je bila poudarjena ta funkcija. Analiza območij in izvedba ukrepov za kvalifikacijske vrste rastlin ni mogoča.

Slika 16: Poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti (nahajališča redkih in ogroženih rastlinskih vrst) na kompleksnih območjih Natura 2000.

i) Vzpostavljanje mirnih con in zatočišč

Vsebina PUN2k

V PUN2k so podani varstveni ukrepi, ki narekujejo vzpostavljanje mirnih con in zatočišč. Varstveni ukrep je podan za **kvalifikacijske vrste**: belorepec (*Haliaeetus albicilla*), črna štoklja (*Ciconia nigra*), divji petelin (*Tetrao urogallus*), duplar (*Columba oenas*), gozdni jereb (*Bonasa bonasia*), kačar (*Circaetus gallicus*), kozača (*Strix uralensis*), mali klinkač (*Aquila pomarina*), planinski orel (*Aquila chrysaetos*), sokol selec (*Falco peregrinus*), sršenar (*Pernis apivorus*) in velika uharica (*Bubo bubo*).

Preglednica 15: Vsebina PUN2k – vzpostavitev mirnih con in zatočišč

ZAHTEVE PUN2k:	KOMENTAR
V conah zgoraj navedenih vrst naj se okoli znanih gnezd kvalifikacijske vrste oblikuje mirne cone, v katerih se v času gnezdenja ne izvaja sečnje in spravila lesa ter gradnje cest.	Večina gnezdišč za zgoraj naštetе vrste ni znanih. Ukrep se izvaja predvsem na rastiščih divjega petelina. Kjer so posamezni primeri znanih gnezdišč (npr. belorepec), se vzpostavi mirne cone.

Zakonodaja

Pravilnik o varstvu gozdov določa časovne omejitve za izvajanje del v gozdu v času gnezdenja. Omejitve se v glavnem ujemajo z varstvenimi ukrepi PUN2k.

Preglednica 16: Omejitve za izvajanje del v gozdu (primerjava med varstvenimi ukrepi PUN2k in zakonodajo)

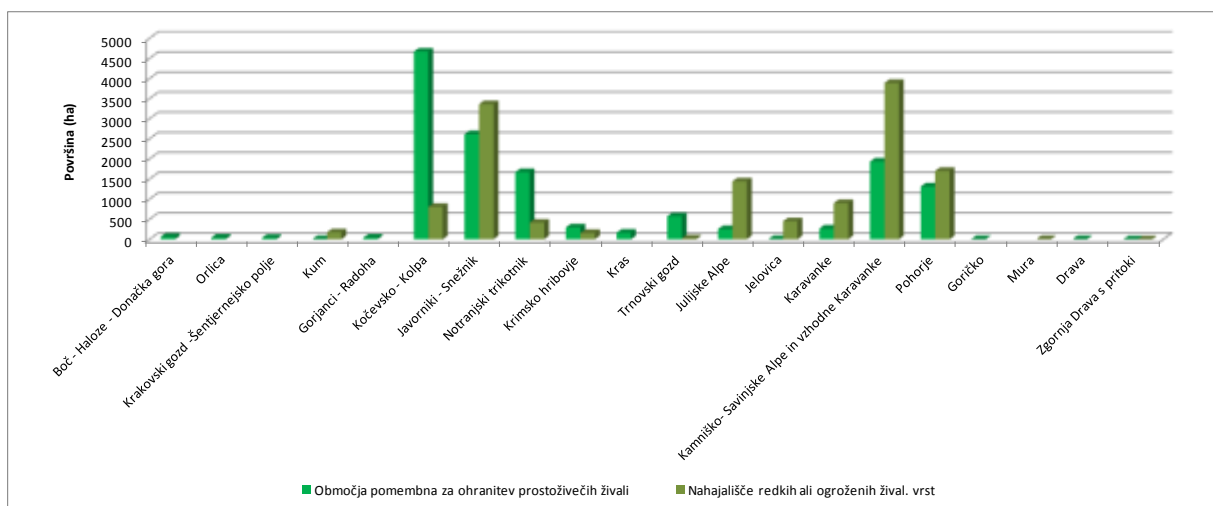
VRSTA	Časovne omejitve za izvajanje del v gozdu	
	Pravilnik o varstvu gozdov	Varstveni ukrepi PUN2k
črna štoklja	Sredina februarja do konca junija: najmanj 300 m od gnezda.	Od 15. marca do 30. junija: 150–450 m okoli znanih gnezd.
planinski orel	Od januarja do konca junija: najmanj 500 m od gnezda.	Od 1. januarja do 30. junija: 250–750 m okoli znanih gnezd.
orel belorepec	Od januarja do konca junija: najmanj 500 m od gnezda.	Od 1. januarja do 1. avgusta: najmanj v polmeru 300 m okoli znanih gnezd.
sokol selec	Usmeritev za ogrožene ujede: od marca do konca junija v razdalji najmanj 300 m od gnezda.	Od 1. marca do 30. junija: 250–750 m okoli znanih gnezd.
kačar	Od začetka maja do konca avgusta: najmanj 400 m od gnezda.	Od 15. aprila do 15. avgusta: 200–600 m okoli znanih gnezd.
mali klinkač	Od začetka maja do konca avgusta: najmanj 400 m od gnezda.	Od 1. marca do 30. junija: 250–750 m okoli znanih gnezd.
sršenar	Od junija do konca avgusta: najmanj 400 m od gnezda.	Od 1. junija do 31. avgusta: 200–600 m od gnezda.
kozača, velika uharica	Od februarja do konca junija: najmanj 300 m od gnezda.	Od 1. februarja do 30. junija se ne izvaja sečnje v polmeru 150–450 m okoli znanih gnezd.
divji petelin	Od začetka marca do konca junija: 500 m od roba aktivnih rastišč in zaščitne cone za divjega petelina.	Od 1. marca do 30. junija: 250–750 m okoli znanih rastišč.
gozdni jereb	Ni vsebin.	Od 1. aprila do 30. julija: 400 m okoli znanih stanišč.

NS za GGN GGE

Usmeritve se navaja v NS za GGN GGE, vendar je zaradi pomanjkanja podatkov o lokaciji gnezd izvajanje le-teh na terenu praktično nemogoče. Kjer so lokacije gnezd poznane (npr. mali klinkač, belorepec, planinski orel, sokol selec velika uharica), so bile v GGN za GGE glede na potrebe oblikovane ekocelice ali mirne cone. Posebej je treba izpostaviti divjega petelina, kjer se na vseh aktivnih rastiščih določa mirne cone, na neaktivnih rastiščih pa zgolj tam, kjer habitat ustreza ekološkim zahtevam divjega petelina.

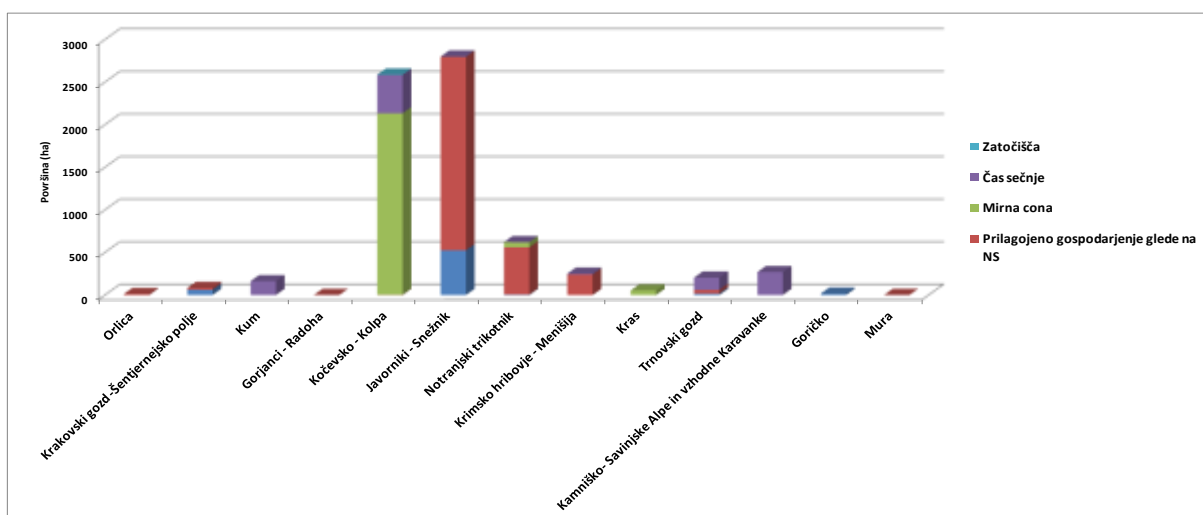
Stanje

Vsebina je pokrita s funkcijami gozdov. V analizi so zajeta območja s poudarjeno 1. stopnjo funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti, ki je utemeljena kot "nahajališče redkih ali ogroženih živalskih vrst (Bc)" in "območja pomembna za ohranitev prostoživečih živali (Bd)". Vsebine funkcije se med seboj prepletajo, prav tako se območja z različnimi utemeljitvami prostorsko prekrivajo.

Slika 17: Poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti (nahajališče redkih ali ogroženih živalskih vrst, območja pomembna za ohranitev prostoživečih živali) na kompleksnih območjih Natura 2000.

Glede na predvidene ukrepe smo območja s poudarjeno 1. stopnjo funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti razdelili glede na predvidene ukrepe v 5 širših skupin: brez gospodarjenja, prilagojeno gospodarjenje glede na NS, mirne cone, časovne omejitve za izvajanje del ter zatočišča.

Slika 18: Predvideni ukrepi na območjih s poudarjeno 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti na kompleksnih območjih Natura 2000.

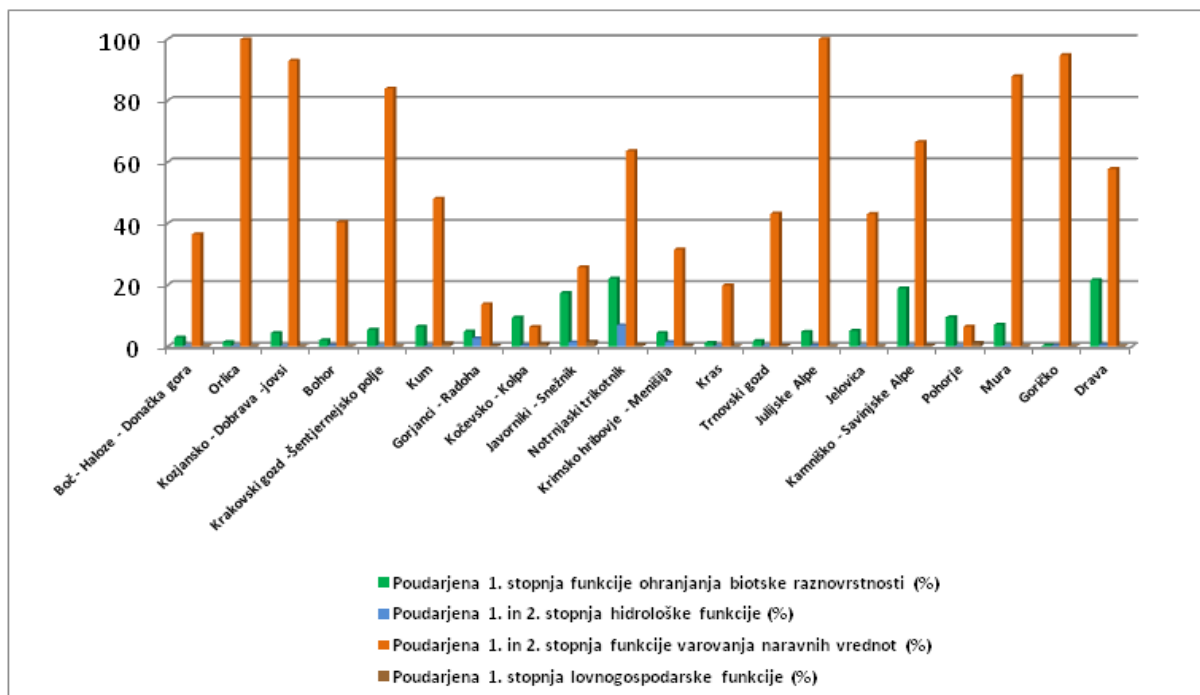
j) Specifičen način gospodarjenja z gozdovi

Vsi zgoraj analizirani kazalniki so pokazatelj sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Osnova za usmerjanje gospodarjenja je sistem funkcij gozdov. Na območjih Natura 2000 je v celoti poudarjena 2. stopnja funkcije biotske raznovrstnosti, ki pomembno vpliva na način gospodarjenja z gozdovi. Najpomembnejša z naravovarstvenega vidika pa so območja, ki so poudarjena s 1. stopnjo funkcije biotske raznovrstnosti. Na teh območjih funkcija določa način gospodarjenja. Za ohranjanje biotske raznovrstnosti so pomembne tudi druge funkcije. Tako smo v analizo funkcij vključili funkcijo varovanja naravnih vrednot (1. in 2. stopnja), ki je poudarjena na zavarovanih območjih in na območjih naravnih vrednot. Pomembno vlogo za varovanje obrežij rek, potokov in vodnih virov ter s tem kvalifikacijskih vrst, ki so vezane na ta območja, ima hidrološka funkcija. V analizo so vključena območja, ki je utemeljena kot: gozd nad kraško jamo (Hd), okolica izvira ali črpališče (He) in vodotok ali manjša stoječa voda (Hf). Analizirana je tudi lovsko gospodarska funkcija, ki je utemeljena kot travna površina (Ja), grmišča (Jb) in stoječa vodna površina (Jc). Funkcije se prostorsko prekrivajo, zato površin posameznih funkcij ni možno seštevati.

Analiza funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000

Preglednica 17: Poudarjenost funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000

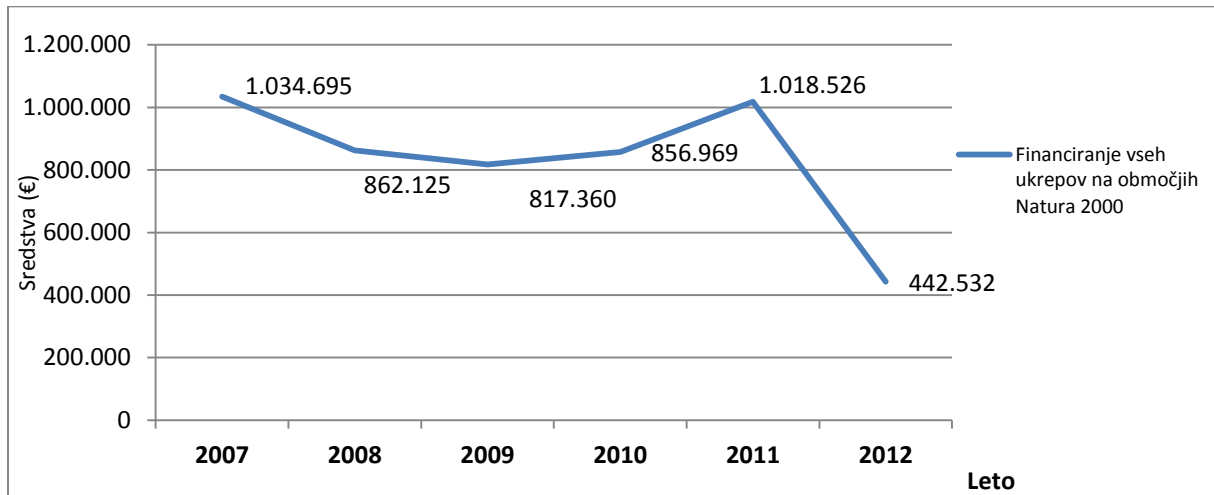
Kompleksna območja Natura 2000	1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti		1. in 2. stopnja hidrološke funkcije		1. in 2. stopnja funkcije varovanja naravnih vrednot		Poudarjena 1. stopnja lovnogospodarske funkcije		Površina gozda (ha)
	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	Površina (ha)	%	
Boč–Haloze– Donačka gora	195	2,8	0	0,0	2.525	36,5	0	0,0	6.924
Orlica	48	1,3	0	0,0	3.589	99,8	0	0,0	3.596
Kozjansko–Dobrava– Jovski	163	4,3	0	0,0	3.514	92,9	0	0,0	3.781
Bohor	112	2,0	15	0,3	2.312	40,4	0	0,0	5.722
Krakovski gozd – Šentjernejsko polje	180	5,4	2	0,1	2.775	83,9	0	0,0	3.307
Kum	300	6,4	0	0,0	2.249	48,1	46	1,0	4.679
Gorjanci–Radoha	530	4,8	286	2,6	1.506	13,7	20	0,2	10.975
Kočevsko–Kolpa	8.970	9,4	263	0,3	5.987	6,3	801	0,8	95.581
Javorniki–Snežnik	7.659	17,3	564	1,3	11.385	25,7	656	1,5	44.229
Notrnjaski trikotnik	2.227	22,1	687	6,8	6.414	63,5	47	0,5	10.101
Krimsko hribovje– Menišija	790	4,3	249	1,4	5.769	31,5	56	0,3	18.303
Kras	421	1,2	0	0,0	7.080	19,8	0	0,0	35.771
Trnovski gozd	853	1,7	4	0,0	21.609	43,2	45	0,1	50.003
Julijske Alpe	2.698	4,7	77	0,1	66.414	100,0	25	0,0	57.506
Jelovica	471	5,1	5	0,1	4.006	43,1	0	0,0	9.304
Kamniško-Savinjske Alpe	4.238	18,8	12	0,1	14.960	66,5	50	0,2	22.508
Pohorje	2.634	9,4	2	0,0	1.781	6,4	306	1,1	27.942
Mura	446	7,0	3	0,0	5.605	87,9	0	0,0	6.377
Goričko	57	0,3	15	0,1	18.368	94,7	0	0,0	19.386
Drava	549	21,6	11	0,4	1.469	57,7	0	0,0	2.544

Slika 19: Poudarjenost funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000.

2.4. FINANCIRANJE UKREPOV

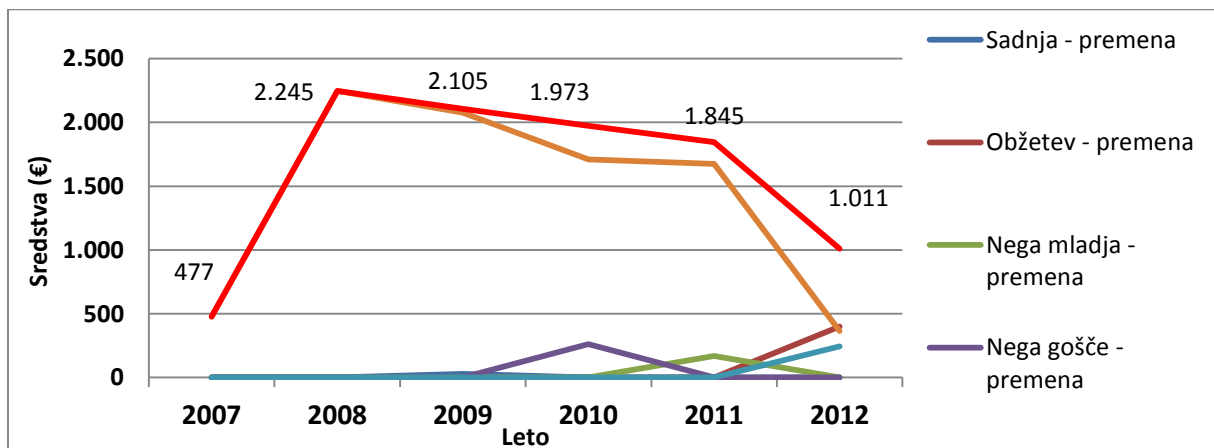
V sklopu analize PUN2k je bila narejena analiza financiranja ukrepov na območjih Natura 2000 v obdobju 2007–2012. Trend vlaganj v gozdove na območjih se je v zadnjem obdobju zmanjšalo (Slika 20). K temu sta delno botrovala upad sredstev iz leta 2011 do 2012 in dokončanje ukrepov za sanacijo nekaterih večjih ujm (vetrolomi), delno pa krčenje sredstev, ki so namenjeni tem vsebinam.

Slika 20: Financiranje vseh ukrepov na območjih Natura 2000.

2.4.1. Ukrepi za izvajanje premene

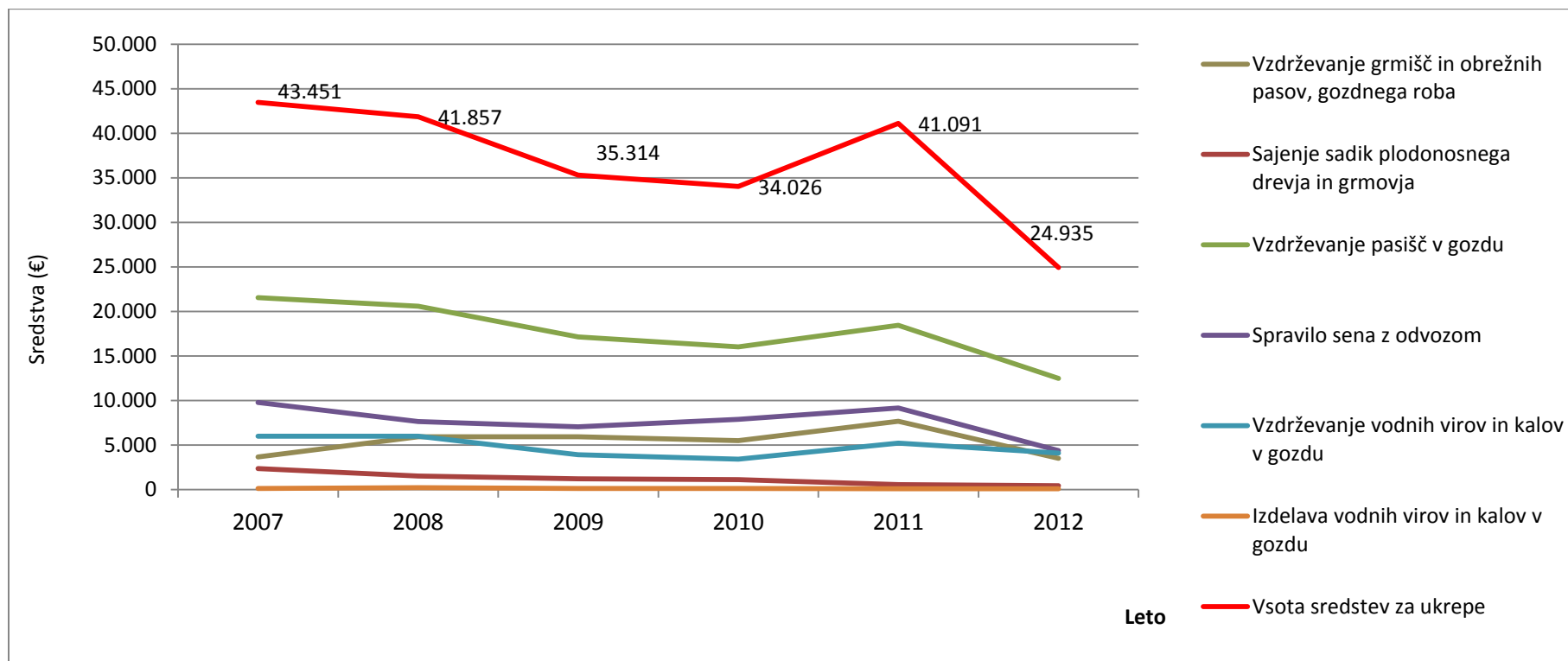
Sredstva se zmanjšujejo tudi pri umeščanju ukrepov, ki so delno povezani z vzpostavljanjem ugodnega stanja kvalifikacijskih gozdnih habitatnih tipov. Tako je narejena analiza za izvajanje plemen na območjih Natura 2000, za katere se je v obdobju 2007–2012 porabilo 9.650 €.

Slika 21: Financiranje ukrepov za uvajanje premene na območjih Natura 2000.

2.4.2. Biomeliorativni ukrepi

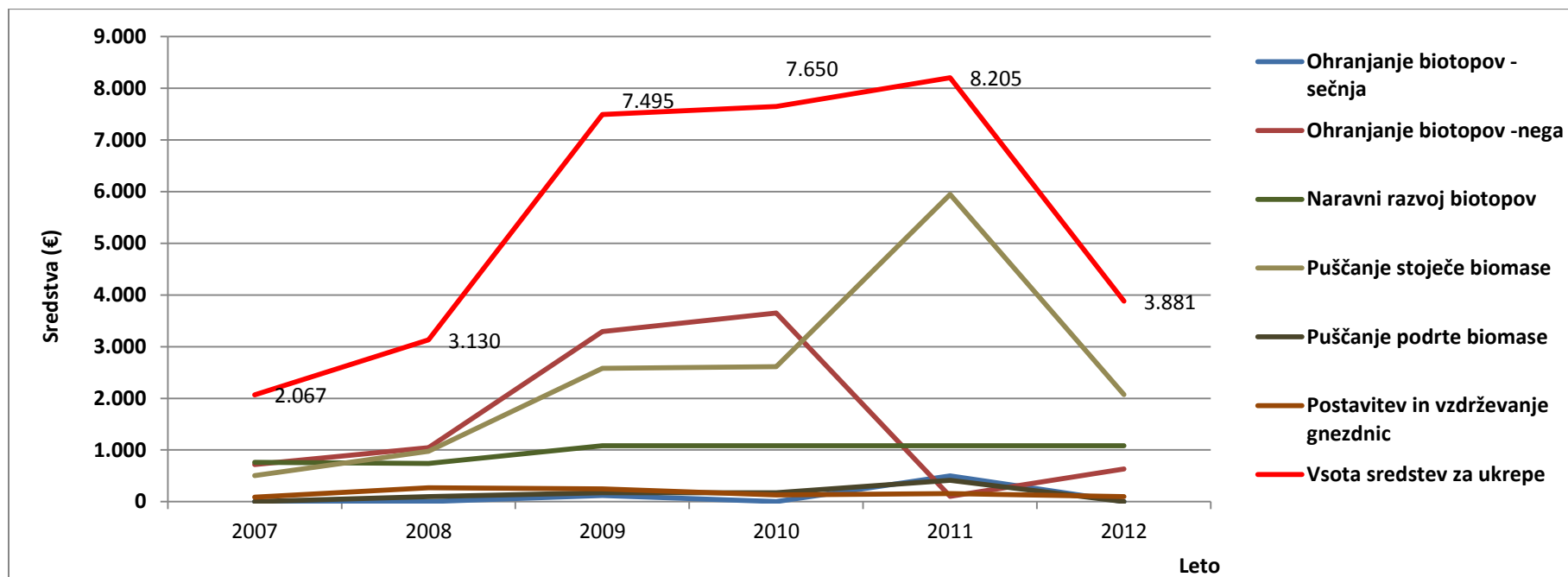
Biomeliorativni ukrepi so predvsem namenjeni vzdrževanju ugodnega stanja za divjad, delno pa se ujemajo tudi z ukrepi upravljanja območij Natura 2000. Analiza financiranja ukrepov kaže upadanje sredstev, ki so namenjeni za izvedbo biomeliorativnih ukrepov. V obdobju 2007–2012 je bilo porabljenih 220.675 €, največ za vzdrževanje pasišč (106.211 €). V letu 2012 je bilo porabljenih 24.935 €, kar je za 42 % manj kot v letu 2007.

Slika 22: Financiranje biomeliorativnih del v obdobju 2007–2012.

2.4.3. Ukrepi, neposredno namenjeni vsebinam Natura 2000

Kot ukrepe, ki so neposredno namenjeni vsebinam Natura 2000, smo opredelili ukrepe za ohranjanje biotopov (sečnja, nega, naravni razvoj biotopov) in ukrepe za puščanje mrtve mase (stoječe, podrte). Za te ukrepe je bilo v obdobju 2007–2012 porabljenih 32.428 €. V letu 2012 je bilo za to namenjenih 3.881 €, kar predstavlja 52-odstotni upad v primerjavi z letom 2011.

Slika 23: Financiranje biomeliorativnih del v obdobju 2007–2012.

Analiza izvedbe in financiranja ukrepov, ki je bila izvedena v sklopu spremljanja doseganja ciljev PUN2k, kaže, da je bilo za ukrepe, ki so neposredno namenjeni upravljanju z območji Natura 2000 v obdobju 2007–2012, namenjenih zelo malo sredstev. Baze ZGS ne omogočajo natančne analize ukrepov, ki so namenjeni krepitvi funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti. ZGS v sklopu izdelave GGN za GGE ne načrtuje ukrepov, ki bi bili izpeljani iz naravovarstvenih smernic; če so ti ukrepi načrtovani, pa ni direktne povezave med načrtovanjem in izvedbo ukrepov za upravljanje območij Natura 2000. Kompleksen predlog za izboljšanje tega stanja je predstavljen v študiji umeščanja ukrepov: Gozdarsko-okoljske in podnebne storitve ter ohranjanje gozdov (Priloga 3).

Treba je poudariti, da je treba poleg sredstev zagotoviti tudi ustrezen način načrtovanja, izvedbe in plačila najnujnejših ukrepov za izboljšanje stanja nekaterih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Iz baze mora biti tudi jasno razvidno, kje je ukrep umeščen, kako bo izveden ter kateri skupini kvalifikacijskih vrst oziroma habitatnim tipom je namenjen.

2.5. POVZETEK ANALIZE KAZALNIKOV KOMPLEKSNIH OBMOČIJ NATURA 2000

Na podlagi oblikovanih kazalnikov za spremljanje stanja biotske raznovrstnosti je bila narejena analiza varstvenih ukrepov PUN2k in stanja gozdov na kompleksnih območjih Natura 2000. Analiza je bila narejena tudi na nekaterih ključnih upravljaljskih conah, kjer so prisotne kvalifikacijske vrste, ki so glede na ekološke zahteve bolj zahtevne do določenih kazalnikov (npr. mrtva masa, delež razvojnih faz). Natančnejša analiza je podana v Prilogi 2.

Preglednica 18: Poudarjenost funkcij na kompleksnih območjih Natura 2000

Kompleksna območja	Cona	Površina gozda (ha)	Območja brez gospodarjenja		Območja s prilagojenim gospodarjenjem		Odmrta masa		Intenziteta gospodarjenja	Razvojne faze	Ohranjenost	Financiranje ukrepov (2007-2012) (€)		
			Gozdni rezervati (%)	Ekocelice (%)	Varovalni gozdovi (%)	1. stopnja funkcije ohranjanja BR (%) ¹	Skupaj (%)	B+C (%)	Brez + majhna (%)	Sestoji z odraslim drevjem (%) ²	Ohranjeni (%)	Naravna obnova ³	Biomeliorativna dela ⁴	Ukrepi za Naturo 2000 ⁵
Boč	CGP	6923,5	2,8	0,0	2,9	2,8	4	1,6	14,4	66,7	77,9	1264,5	4064,1	
	Cona C	536,4	36,7	0,2	12,0	11,6			45,1	72,9	94,5			
Bohor	CGP	5722,0	0,1	0,1	2,4	2,0	6,9	2,8	55,5	73,3	89,8	1289,67	2353,2	48,23
Drava	CGP	2544,3	1,8	0,0	39,6	21,6	3,7	2,1	46,3	36,5	61,3	141,85	1146,9	
	Cona A	2280,8	1,9	0,0	39,7	18,8	4,1	1,8	61,1	37	63,5			
Goričko	CGP	19386,2	0,1	0,0	0,0	0,3	2,5	0,8	56,9	41,5	73	478,07	4408,4	
	Cona C	2839,3	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9	1,1	42	49,8	66,3			
	Cona E	133,4	0,0	0,0	0,0	0,0			23,4	48,5	64,1			
Gorjanci	CGP	10974,8	2,5	0,0	8,7	4,8	4,7	1,8	15,6	60,1	86,1	1011,25	10324,6	
	Gluha loza	1428,5	18,5	0,0	62,6	0,0	10,1	7,1	46,6	58,2	93,3			
Jelovica	CGP	9304,2	0,0	0,0	6,5	5,1	7,1	2,1	30,7	69,5	13	385	7200,0	
	Cona B	6081,0	0,0	0,0	7,3	5,5			28,1	76,5	14,8			
Julijske Alpe	CGP	57505,9	3,1	0,0	51,8	4,7	6,9	2,5	79,2	61,3	52	550	27332,6	
	Cona A	22579,6	0,0	0,0	25,2	3,3	7,3	2,9	52,1	66,6	47,1			
	Cona B	6975,1	23,6	0,0	75,4	13,0			98,9	77,6	53,6			
KSA	CGP	22508,1	2,2	1,6	40,4	18,8	5,9	3,2	56,4	75,9	60,9	2224,38	3300,6	11021,99
	Cona A	16570,3	2,7	0,8	29,4	21,9	6,2	3,3	44	79,5	57,6			
Kočevsko	CGP	95438,3	1,3	1,8	4,1	9,4	2,8	1,2	23,2	74,9	66,3	11947,74	15892,7	351,02
	Srčna cona	16039,0	3,5	2,2	0,2	7,9	2	1,2	12,6	90,6	83,7			
Kozjansko	CGP	3791,2	0,0	0,1	2,8	4,3	5,3	2,1	33,8	61,1	94,2	220	366,6	
	Dobrava	1065,2	0,0	0,0	0,0	2,0	9,8	3,1	84	61,3	91			
Krakovski gozd	CGP	3307,3	2,3	0,0	0,9	5,4	3,9	1,4	48,1	48,5	91,1	932,19	3020,1	810
Kras	CGP	35771,2	0,4	0,0	2,1	1,2	10,5	2,8	81,8	21,3	62,9	100	14435,7	
Krimsko hribovje	CGP	18303,6	4,6	0,0	5,0	4,3	8,3	5,6	42,8	73,9	51,1	20329,03	13795,2	5857,01
Kum	CGP	4679,3	2,4	0,0	26,8	6,4	6	3,2	39,2	71,8	91,9	580,12	266,6	
Mura	CGP	6377,6	0,1	0,0	42,2	7,0	2,7	1,3	39,6	51,2	51,8	172,78	2724,6	
Notranjski trikotnik	CGP	10100,9	0,1	0,0	0,5	22,1	2,4	0,8	31,6	74	53,1	6279,08	455,5	
Orlica	CGP	3596,2	0,6	0,0	2,3	1,3	11,7	4	47,9	49,1	96,1		948,3	

Kompleksna območja	Cona	Površina gozda (ha)	Območja brez gospodarjenja		Območja s prilagojenim gospodarjenjem		Odmrta masa		Intenziteta gospodarjenja	Razvojne faze	Ohranjenost	Financiranje ukrepov (2007-2012) (€)		
			Gozdni rezervati (%)	Ekocelice (%)	Varovalni gozdovi (%)	1. stopnja funkcije ohranjanja BR (%) ¹	Skupaj (%)	B+C (%)	Brez + majhna (%)	Sestoji z odraslim drevjem (%) ²	Ohranjeni (%)	Naravna obnova ³	Biomeliorativna dela ⁴	Ukrepi za Naturo 2000 ⁵
Pohorje	CGP	27942,1	2,6	0,1	1,7	9,4	2	0,9	13,3	75,1	16,5	5101,42	4583,4	8246,99
	Srčna cona	9301,4	3,0	0,0	1,0	18,1	1,9	0,9	20,2	75,7	4			
	Cona D	362,1	44,6	0,0	44,0	85,6			89,1	67,5	80			
Snežnik	CGP	44229,3	3,7	0,0	1,9	17,3	3,6	1,3	35,9	72	71,8	11806,62	41297,3	
	Cona kozača	34254,2	3,5	0,0	2,2	14,4	3,3	1,3	17,6	82	84,5			
Trnovski gozd	CGP	45047,6	2,1	0,6	7,5	1,9	4,9	1,9	35,4	57,7	72,7	15033,46	15976,4	140,4
	Srčna cona	3910,6	20,4	4,1	8,6	0,5	5,6	3,6	48,7	71,4	89,6			

LEGENDA:

1. Poudarjena 1. stopnja funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti (ha)
2. Sestoji z odraslim drevjem (debeljaki, sestoji v obnovi, raznomerni gozdovi)
3. Naravna obnova (ukrepi, ki so namenjeni naravni obnovi)
4. Biomeliorativna dela (vzpostavitev in vzdrževanje vodnih virov in kalov v gozdu, osnivanje in vzdrževanje pasišč, travnikov v gozdu, vzdrževanje grmišč in obrežij, sajenje plodonosnega drevja in grmovja).
5. Ukrepi za Naturo 2000 (ohranjanje biotopov – nega, sečnja, naravni razvoj biotopov, puščanje stoječe mrtve mase).

3. SKLEPI IN UGOTOVITVE

Na podlagi analize ciljev in ukrepov programa upravljanja območij Natura 2000 so bile narejene analize na področju zakonodaje, načrtovanja in izvajanja posameznih usmeritev. Na podlagi izkušenj pri upravljanju območij Natura 2000 smo v sklopu dokumenta Vsebinska priporočila za pripravo Operativnega programa upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji 2014–2020 – SI Natura 2000 Management podali nekatere usmeritve.

Ugotovitve:

1. Delo na področju NS za GGN GGE poteka v skladu z PUN2k. V prihodnje bo treba delo na področju NS za GGN GGE nadaljevati, do zaključenega 10-letnega cikla. Po končanem ciklu bo treba v celoti prevetriti sistem NS za GGN GGE ter sistemsko odpraviti nekatere pomanjkljivosti.
2. Zakonodaja na področju gozdarstva se je v obdobju 2007–2012 nadgrajevala z naravovarstvenimi vsebinami. Nadgrajena sta bila Pravilnik o varstvu gozdov (2009) ter Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanjem z divjadjo (2010). Zakonodaja v glavnem omogoča upravljanje z Naturo 2000, tako da pomembne spremembe v prihodnje ne bodo potrebne.
3. Izdelane so bile upravljavske cone za gozdarstvo na vseh ključnih območjih Natura 2000 (kompleksnih območjih). Upravljavske cone za gozdarstvo so se izkazale kot dobra poenostavitev upravljanja z gozdovi. V naslednjem obdobju jih bo treba nadgraditi in uskladiti z novimi vsebinami, treba bo jasneje določiti krovne vrste in prioritete usmeritve. Na podlagi upravljavskih con za gozdarstvo bo treba bolj poudarjati bistvene vsebine in na podlagi le-teh umeščati prednostne ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti.
4. Analiza kazalnikov kaže, da se usmeritve, ki so povezane z sonaravnim načinom gospodarjenja z gozdovi, upoštevajo. Tako se zmanjšuje umetna obnova, izboljšuje se ohranjenost gozdov, delež neprimernih drevesnih vrst na posamezna rastišča se zmanjšuje.
5. Večje pomanjkljivosti je zaznati pri določanju 1. stopnje funkcije biotske raznovrstnosti. Te vsebine je ZRSVN v premajhni meri vključil v svoje delo. ZGS pa (na nekaterih območjih) na podlagi upravljanja območij Natura 2000 teh vsebin ni nadgradil oziroma dopolnil. Tako v bazi funkcije velikokrat manjka vsebina, zakaj je bilo območje sploh določeno za 1. stopnjo funkcije, zato se tega pomembnega ukrepa velikokrat ne da neposredno povezati z upravljanjem območij Natura 2000.
6. Upravljanje območij Natura 2000 je treba nadgraditi z aktivnimi ukrepi, ki so načrtovani za izboljšanje specifičnih zahtev nekaterih kvalifikacijskih vrst oziroma habitatnih tipov. Predvsem so tukaj pomembni nekateri specialisti (npr. detli, gozdne kure) in manjšinski habitatni tipi. Poleg razvoja sistema načrtovanja je treba pridobiti sredstva za izvajanje takšnih ukrepov. V sklopu te ugotovitve je bila narejena študija umeščanja ukrepov – Gozdarsko-okoljske in podnebne storitve ter ohranjanje gozdov, kjer je bila narejena finančna ocena vrednosti dveh predlaganih ukrepov (ekocelice brez ukrepanja in ekocelice z ukrepanjem).
7. Analiza kazalnikov kaže, da bo treba več pozornosti usmeriti na izvedbeno raven, saj so rezultati na izvedbenem področju slabši oziroma jih ni možno v celoti spremljati. Prav tako ni opazne razlike med posameznimi upravljavskimi conami in analizi nekaterih kazalnikov (npr. mrtva masa).